

ISSN 1407-9321

Nākotni
veidos
stipras
ģimenes

3. lappusē

Dekori ar
latvju zīmēm.

5. lappusē

Čekas mājas
noslēpumi

7. lappusē

Preiļos izgatavotās iekārtas izmanto ceļu būvnieki citviet Latvijā

● Valsts akciju sabiedrības «Latvijas autoceļu uzturētājs» Daugavpils ceļu rajona Preiļu nodaļas mehānisko darbnīcu slava aizgājusi daudz tālāk par Latgali. Prasmīgo virpotāju, atslēdznieku un metinātāju ražojumi arī citos reģionos ceļu un tiltu būvniekiem palīdz gan darbu ātrāk padarīt, gan ievērojamus finansiālos līdzekļus ietaupīt.

Attēlā no kreisās: darbnīcu vadītājs Ivans Bogdanovs, Preiļu nodaļas vadītājs Andris Svarinskis, metinātājs Aleksandrs Lakušs un viņa kolēģis Jevgēnijs Leonovs. Foto: A.Šņepsts

Ka Valsts akciju sabiedrības «Latvijas autoceļu uzturētājs» Daugavpils ceļu rajona Preiļu nodaļas tehnikas darbnīcās strādā prasmīgi un talantīgi vīri, apliecina nodaļas vadītājs Andris Svarinskis. Pateicoties nelielajai un pieredzējušajai metinātāju, virpotāju un atslēdznieku komandai, Preiļus kolēģi daudzviet Latvijā zina kā vietu, kur «daži veči ne no kā uztaisīs jebko». Gan Latgalē, gan citur ceļu uzturētāji darbā veiksmīgi izmanto iekārtas, kuras sarazotas Preiļos, pie tam izmaksājušas neskaitāmas reizes lētāk nekā rūpnieciski ražotie analogi.

«Ceļu būves un remonta darbiem nepieciešamas daudz un dažādas iekārtas,» teic A.Svarinskis. «Šī gada maijā bija pānākta vienošanās, ka valsts mērogā tiks uzsākta tā sauktā tiltu programma, tajā skaitā arī bijušā Preiļu rajona teritorijā. Nav noslēpums, ka daudzviet tiltu stāvoklis ir visnotaļ bēdīgs, tiem vajadzīgs steidzams un nopietns remonts. Viens no dar-

biem, kas uz tiltiem jādara, ir deformācijas šuvju atjaunošana. Lai to paveiktu, šuves jāaizpilda ar speciālu bitumena mastīku, kura pirms iestrādes jāsasilda līdz 190 grādu temperatūrai. Lai to panāktu, nepieciešama specifiska iekārta. Var iegādāties rūpnieciski ražotu, bet tāda, protams, ar pilnīgu automatizāciju, elektroniku un tā tālāk, maksā bargu naudu, aptuveni četrdesmit tūkstošus eiro. Tāpēc nolēmām, ka mēģināsim uztaisīt paši. Izdevās, tagad iekārtu gatavojam arī citu reģionu vajadzībām.»

Tā bijusi veiksmīga izeja no situācijas, jo rūpnieciski ražota iekārta, pirmkārt, ir dārga, otrkārt, jāriko iepirkums, kas prasa laiku, treškārt, uzņēmumam liekas naudas nav. Protams, iekārta neesot simtprocentīgs viņu izgudrojums, bet darbības princips pašu izprasts. Darbnīcu vadītājs Ivans Bogdanovs apskatījis un secinājis, ka viņa vīri ideju īstenošot tikpat labi kā rūpniecības inženieri.

Turpinājums 6. lappusē.

SĀKUSIES PRESES ABONĒŠANAS KAMPAŅA 2015. gadam.

“NOVADNIEKU”
var abonēt “Latvijas
Pasta” nodaļās,
pie pastniekiem,
“Novadnieka” redakcijā
Brīvības ielā 14, Preiļos,
un interneta mājas lapā
www.novadnieks.lv
sadaļā “Abonēšana”.

ZIŅAS

Aicina pieteikt kandidātus apbalvošanai ar Preiļu novada domes Atzinības rakstiem

Sakarā ar Latvijas Republikas 96. gadadienu Preiļu novada dome aicina izvirzīt apbalvošanai ar domes Atzinības rakstiem personas, kuras ar savu darbu vai sabiedriskajām aktivitātēm dod īpašu ieguldījumu Preiļu novada attīstībā. Iesniegtos piedāvājumus izskatīs dome, lemjot par katru kandidātu atsevišķi. Priekšlikumus un informāciju par izvirzīto kandidātu darbību iesniegt rakstiski Preiļu novada domes apmeklētāju pieņemšanas un informācijas centrā līdz 31. oktobrim.

Atzinības raksti iedzīvotājiem tiks pasniegti Latvijas Republikas proklamēšanas dienas pasākumā 16. novembrī. Ar nolikumu par Atzinības rakstu piešķiršanas kārtību var iepazīties Preiļu novada domes mājas lapā www.preili.lv.

Bezmaksas pārbaudes automobiļa drošības un elektrosistēmas pārbaudei būs arī Preiļos

Ceturtdien, 16. oktobrī, no pulksten 12.00 līdz 18.00 Preiļos, laukumā preti Ceļu satiksmes drošības direkcijas (CSDD) Preiļu nodaļas ēkai automobiļu īpašniekiem būs iespēja bez maksas pārbaudīt savu spēkratu drošības un elektrosistēmas.

Sākoties rudens — ziemas sezonai, CSDD, SIA «Drošas braukšanas skola» sadarbībā ar «Bosch» organizē izglītojošu akciju un piedāvā bezmaksas pārbaudes automašīnām: drošības sistēmas, akumulatoru, starteru un generatoru pārbaudi, kā arī gaismu pārbaudi. Visas šīs lietas ir svarīgas drošai satiksmei.

Bezmaksas akcija Rīgā un Latvijas reģionos notiks no 13. līdz 26. oktobrim. Akcijas mērķis ir pārbaudīt automobiļu sistēmu gatavību rudenim un ziemas sezonai, kā arī informēt par šo sistēmu nozīmi autovadītājiem.

Akcijas rīkotāji informē, ka Preiļiem tuvākās vietas, kur notiks līdzīgas pārbaudes, būs Jēkabpils (15. oktobrī) un Daugavpils (17. oktobrī).

NACIONĀLĀS ZIŅAS

Zaķis apturējis darbību "Vienotībā"

Saeimas deputāts Dzintars Zaķis apturējis darbību "Vienotībā", informē partijas "Vienotība" preses sekretāre Laila Timrota. Zaķis savu darbību partijā apturējis līdz brīdim, kamēr tiks pabeigta izmeklēšana par iespējamām vēlēšanu procesa pārkāpumiem atsevišķos Latvijas vēlēšanu iecirkņos. Par to Saeimas deputāts 12. oktobrī informēja partijas valdi. "Apliecinu jums, Latvijas sabiedrībai un saviem vēlētājiem, ka publiski izskatījušie apgalvojumi par manu saikni ar manipulācijām ir nepamatoti. Jebkādas mēģinājumu ietekmēt vai manipulēt ar vēlēšanu rezultātiem demokrātiskā un tiesiskā valstī uzskatu par nepieņemamiem un nosodāmiem. Uzskatu, ka esmu kļuvis par politisko konkurentu nomelnojošas kampaņas upuri," paziņojumā partijas valdei norāda Zaķis. Pagājušās nedēļas sākumā Zaķis atkāpās arī no Saeimas frakcijas priekšsēdētāja amata, savu pienākumu pildīšanu nododot vietniekiem Lolitai Čigānei un Edvardam Smiltēnam. Jau ziņots, ka, pamatojoties uz Viļānu novada domes deputāta un "Vienotības" vietējās nodaļas vadītāja Jura Vidiņa iesniegumu par iespējamu vēlēšanu balsu pirkšanu Zaķa labā, Drošības policija (DP) sākusī kopumā sešus kriminālprocesus saistībā ar iespējamajiem balsu pirkšanas gadījumiem. Vienā no sākumā ierosinātajām lietām ir aizdomās turētais, kuram piemērots ar brīvības atņemšanu nesaisītais drošības līdzeklis. Kriminālprocesi sākti pēc Krimināllikuma panta par apzinātu kavēšanu personai brīvi realizēt tiesības vēlēties deputātus. Plašāku informāciju DP par sāktajiem kriminālprocešiem pagaidām nesniedz.

Alternatīva gāzes vada izbūve caur Poliju izbeigs Latvijas enerģētisko atkarību

Lēmums par finansējumu alternatīva gāzes vada izbūvei caur Poliju un Lietuvu un projekta realizāciju ir ārkārtīgi būtisks Latvijai, jo tas izbeigs valsts enerģētisko atkarību un radīs reālu alternatīvu gāzes piegādēm, paziņojumā plašsaziņas līdzekļiem norāda premjerministrs Laimdota Straujuma. Arī ekonomikas ministrs Vjačeslavs Dombrovskis pievienojas Straujumas teiktajam. «Latvija pašlaik atrodas uz «enerģētiskās salas», mums ir pieejama tikai vienam gāzes vadam, un reģionālais starpsavienojums ir vienīgais reālais risinājums, kas sniegs enerģētisko neatkarību,» uzsvēr ministrs. Amatspersonas atgādina, ka šovasar Eiropas Enerģētikas regulatoru sadarbības aģentūra (ACER) pieņēma lēmumu par izmaksu sadalījumu starp projekta dalībvalstīm par alternatīva gāzes vada izbūvi caur Poliju un Lietuvu. Projekta īstenošana tiek plānota līdz 2019.-2020. gadam, un saskaņā ar ACER lēmumu pēc projekta realizācijas Polija saņems 85,5 miljonus eiro, no kuriem 54,9 miljoni būs jānodrošina Lietuvai, 29,4 miljoni eiro — Latvijai un 1,5 miljoni eiro — Igaunijai.

Pirmie stacionārie fotoradari būs jau šogad

Ir noslēdzies iepirkums par stacionāro fotoradaru piegādi, uzstādīšanu un darbības nodrošināšanu. Tas nozīmē, ka pirmie stacionārie fotoradari uz Latvijas ceļiem būs jau šajā gadā. Līdz ar to CSDD drošina, ka tiek turpināta valdības, Ceļu satiksmes drošības padomes un Ceļu satiksmes drošības plānā 2014.-2016. gadam noteikto uzdevumu izpilde saistībā ar ceļu satiksmes drošības uzlabošanu. Būstiski uzsvērt, ka stacionārie fotoradari ir tikai viens no satiksmes drošības uzlabošanas instrumentiem. Tikpat nozīmīgi ir, piemēram, infrastruktūras uzlabošana, pārvietojamie fotoradari, sabiedrības izglītošana un informēšana, policijas veikta pastiprināta kontrole; to apliecina arī citu valstu pieredze. Līdz šim CSDD jau veikusi rūpīgu un apjomīgu darbu, lai noteiktu mērierīču atrašanās vietas — analizēti ceļu satiksmes negadījumi, transportlīdzekļu plūsma, ievainoto un bojā gājušo skaits. Pretēji iepriekšējai kārtībai un praksei tagad nodrošināts, ka maksa par radaru darbības nodrošināšanu nekādā veidā nebūs atkarīga no iekasēto soda naudu apmēra.

NOVADNIEKS

Redaktore Tamāra Elste

Pasūtījuma indekss 3033.
Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.
Izdevējs — SIA «NOVADNIEKS REDAKCIJA».
Redakcijas adrese: Brīvības ielā 14, Preiļi, LV-5301.
Elektroniskais pasts: novadnieks@axel.lv
Tālr. 65307057, mob. tel. 29410288 (redaktorei),
65307057 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana),
žurnālistiem — 65307058.
Fakss 65307057.

Par sludinājumu saturu atbild to iesniedzējs.
Laikrakstā publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Pārpublicējot atsauce uz «Novadnieku» obligāta.
Laikraksts iespiests SIA «Latgales druka» Rēzeknē.

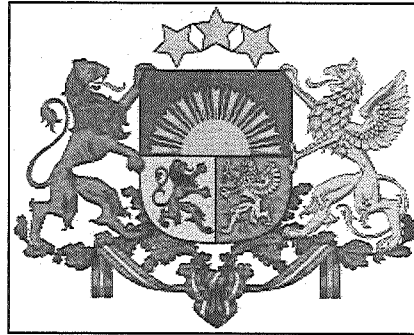
Mājas lapa internetā: www.novadnieks.lv

Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī
(otrdien, piektdien).

*Klusums, miers un ieklausīšanās ir milzu vērtības. Piepildīts
klusums ir runājošāks par visizteiksmīgākajiem vārdiem.*

Iedzīvotāji ātri pieņēma jauno Latvijas valsts ģerboni

Lai stiprinātu valstiskumu un piederības sajūtu Latvijai, Valsts kanceleja rīkoja lekciju, lai ļautu tuvāk iepazīt vienu no mūsu valsts nacionālajiem simboliem. "Latvijas iedzīvotāji strauji pieņēma jauno valsts ģerboni par spīti ekspertu pesimismam tālajā 1921. gadā", atklāja profesors Armands Vijups, stāstot par mūsu nacionālo simbolu publiskajā lekcijā Ministru kabinetā.

Piektdien, 10. oktobrī, ar lekciju par Latvijas valsts ģerboni un šī simbola nozīmi tika atklāta Atvērto durvju diena Ministru kabinetā. To klausījās Rīgas Daugavgrīvas vidusskolas skolēni un Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes I. kursa studenti.

Profesors A.Vijups, stāstot par ģerbona vēsturi, atklāja arī plaši nezināmus

faktus par to, piemēram, pieminot to, ka ģerbonim patiesībā ir divi autori, nevis viens, kā nereti literatūrā tiek norādīts. "Pirmo valsts ģerbona skici izstrādāja tolaik mazpazīstamais un gados jaunais mākslinieks Vilis Krūmiņš. Viņš spēra drosmīgu soli — atteicās no naivā romantisma simboliem, kādus tolaik bija pierasts lietot emblēmās, un izvēlējās mūsu ģerbonim spēcīgus Eiropas he-

raldikas tradīcijām piederošus elementus — lauvas un grīfu".

Diemžēl pašas pirmās Latvijas valsts ģerboņa skices nav saglabājušās. "Nostātos vien zināms, ka ģerboni trīs zvaigžņu vietā sākotnēji bijis tautumieitas vainadziņš, savukārt sudraba saules vietā, kas bija pierasta pirmajā Latvijas emblēmā (ģerbonī), ietverta zelta saule", atklāj profesors.

Jau pavisam drīz V.Krūmiņa izstrādāto materiālu pilnveidoja tolaik labi zināmais mākslinieks, profesionāls grafiķis Rihards Zariņš, kurš izveidoja valsts ģerboni, ko lietojam mūsdienās. Latvijas valsts ģerboņa dzimšanas diena ir 1921. gada 15. jūnijā.

"Latvijas Republikas pirmā valsts ģerboņa mūžs bija vien 19 gadus", norāda A.Vijups. Atmosfērā laikā 1988. gadā strauji sākās diskusijas sabiedrībā par nepieciešamību atjaunot Latvijas Republikas simboliku.

Noteiks transtaukskājumu pieļaujamo daudzumu pārtikas produktos

Lai nodrošinātu veselīgāka uztura pieejamību, pārtikas produktos turpmāk tiks noteikts pieļaujamais transtaukskājumu daudzums. To paredz 9. oktobrī Saeimas konceptuāli atbalstītie grozījumi Pārtikas aprītes uzraudzības likumā. Tāpat, lai samazinātu risku cilvēkiem saslimt ar trihinelozi, izmaiņas arī noteiks pienākumu personām, kas iegūst pārtiku pašpatēriņam, nodrošināt tās atbilstību nekaitīguma prasībām. Deputāti šim likumprojektam noteica steidzamību, ziņo Saeimas preses dienests.

Likuma grozījumi paredz, ka valdībai līdz nākamā gadā 30. jūnijam būs jānosaka transtaukskājumu maksimālais daudzums pārtikas produktos. Likumprojekta autori norāda, ka pēdējos gados pētījumi pierādījuši transtaukskājumu lietošanas nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēka organismu un veselību, kas var izraisīt sirds un asinsvadu slimības, vēzi, diabētu, aptaukošanos un atstāt negatīvu ietekmi uz grūtniecību. Saskaņā ar pērnā gada datiem Latvijā visaugstākā šīs vielas koncentrācija ir

siera izstrādājumos, biežpiena sierīnos, krējuma un sviesta izstrādājumos.

Patlaban no Eiropas Savienības valstīm tikai Dānija un Austrija noteikušas pieļaujamo transtaukskājumu daudzumu pārtikā, norāda likumprojekta autori.

Lai samazinātu risku saslimt ar trihinelozi un pasargātu cilvēkus no nezināmas izcelsmes gaļas aprītes, likuma grozījumi paredz personām pienākumu nodrošināt, lai pārtika pašpatēriņam atbilstu nekaitīguma prasībām. Audzējot vai medijot pret trihinellu uzņēmīgus dzīvniekus un to gaļu patērējot uzturā, personai būs jānodrošina šīs gaļas laboratoriska izmeklēšana. Slimību un profilakses centra dati liecina, ka ar trihinelozi pērn un aizpērn saslimuši vairāk nekā 50 cilvēki.

Līdz ar izmaiņām Pārtikas un veterinārais dienests varēs publikot informāciju par pārkāpumiem, kas saistīti ar patērētāju maldināšanu par pārtikas produktu izcelsmi un sastāvu. Turpmāk tas attieksies uz visiem gadījumiem, kad uzņēmēji maldinās pircējus, jo patlaban likums ļauj dienestam publicēt šādu informāciju tikai par pārkāpumiem, kas skar cilvēku veselību un dzīvību. Praksē vieni no biežāk izdarī-

tajiem pārkāpumiem ir nepareizi norādīta produkta izcelsmes valsts, it īpaši augļiem un dārzeņiem. Tāpat saistībā ar pārtikas uzraudzību dienesta darbinieki turpmāk varēs izdarīt kontrolpirkumus.

Attiecībā uz produktu marķējumiem valdībai turpmāk būs jānosaka prasības fasētas pārtikas marķējumam, informācijas sniegšanai par nefasētu pārtiku, kā arī pārtikas produktu papildu marķējumam. Likumprojekta autori norāda, ka ir stājies spēkā ES pārtikas produktu marķēšanas regula un Latvijai tā jāpiemēro no šī gada 13. decembra.

Līdz ar izmaiņām tiks noteikta vienota atļauju piešķiršanas procedūra attiecībā uz pārtikas piedevām, fermentiem un aromatizētājiem.

Tāpat regulējums papildināts ar normu — piesārņojums, tostarp pesticīdu atliekas, pārtikā nedrīkstēs pārsniegt ES tiesi piemērojamos normatīvajos aktos noteiktās maksimāli pieļaujamās normas. Ministru kabinetam būs jānosaka kārtība, kā noņemt un sagatavo paraugus un novērtē izmeklējumu rezultātus pesticīdu atlieku kontrolei augu un dzīvnieku izcelsmes produktos.

Atteiksies no slimības lapu apstiprināšanas pie darba devēja

No 2015. gada 1. jūlija darba devējiem darbnespējas lapās vairs nebūs jāapstiprina, ka darbinieks nav ieradies darbā laika periodā, par kuru izsniegta darbnespējas lapa. To paredz likuma izmaiņas, kas ceturtdien, 2. oktobrī, otrajā lasījumā atbalstītas Saeimā.

Turklāt no nākamā gada vidus plānots ieviest elektroniskās darbnespējas lapas — tas nozīmē, ka informācijas apmaiņa starp ārstiem un valsts iestādēm notiks e-veselības sistēmas ietvaros un slimības lapas papīra formā vairs nebūs nepieciešamas.

"Ar šiem likuma grozījumiem mēs atmetīsim lieku birokrātiju, jo laikā, kad valsts reģistrē informāciju var apmaiņties elektroniski, atkrīt nepieciešamība pēc papīra dokumentiem. Jaunā kārtība aiztaupīs cilvēkam staigāšanu pie ārsta, tad pie darba devēja, un tad — uz Sociālās apdrošināšanas aģentūru.

Mums vienīgi ir jādod laiks atbildīgajām iestādēm, lai pārkārtotu savas informācijas sistēmas un ar nākamā gada jūliju tās būtu gatavas iedarbināt jauno kārtību," norāda par likumprojekta virzību atbildīgās Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētāja Aija Barča.

Līdz ar to, lai saņemtu slimības vai maternitātes pabalstu, būs nepieciešams vienīgi pabalsta pieprasītāja iesniegums, ko varēs iesniegt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā arī elektroniski. Iesniegumā personai būs jāaplūcina, ka darba nespējas periodā viņa nav strādājusi. Administratīvais slogs mazināsies arī darba devējiem, jo viņiem vairs nebūs pienākums apstiprināt darbnespējas lapas. Savukārt informāciju par darbiniekiem noteikto pārejošo darbnespēju varēs saņemt Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmā.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret personām, kas zaudējušas apgādnieku, Saeimā akceptētās likuma izmaiņas paredz noteikt, ka apgādnieka zaudējuma apmērs katram mirušā apgādnieka bērnam nedrīkst būt mazāks par 65 procentiem no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta līdzšinējo 50 procentu vietā.

Tāpat plānots noteikt īsāku termiņu pabalstu pieprasīšanai par iepriekšējo termiņu. Līdzšinējo 12 mēnešu vietā tas būs seši mēneši. Šāds termiņš patlaban jau ir spēkā attiecībā uz pensiju pieprasīšanu. Šī norma stāsies spēkā 2016. gada 1. janvārī.

Grozījumi likumā "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" un likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" atbildīgajai komisijai un Saeimai vēl jāvērtē trešajā lasījumā.

Lappusi sagatavoja T.Elste

Nākotni veidos stipras ģimenes

Preiļos darbību uzsākusi ģimeņu atbalsta biedrība "Ģimeņu atbalsta centrs "Puķuzirnis"", kas apvieno ģimenes ar bērniem un jaunās māmiņas. Biedrība centīsies sniegt motivējošu, izglītojošu un psiholoģisku atbalstu ģimenēm un pilnveidot bērnu un jauniešu attīstošo vidi.

Doma par to, ka jaunajām māmiņām nepieciešams apvienoties atsevišķā biedrībā tās valdes priekšsēdētāji Inese Matisānei radās jau pirms pieciem gadiem, kad pasaulē nāca viņas pirmais bērniņš, bet reālas iestrādes biedrības dibināšanai tika ieliktas šā gada pavasarī. Iesaistoties vienpadsmit māmiņām, biedrība oficiāli uzsāka darboties septembra sākumā. Biedrības "Ģimeņu atbalsta centrs "Puķuzirnis"" valdē darbojas Ingūna Zimele, Iona Indriksone, Liene Vilcāne, Anita Gāga, Natālija Rivža un Jeļena Harlamova. Par biedrības simbolu izvēlēts maigais un trauslais puķuzirnis: "Puķuzirnis skaisti zied, un pēc tam veidojas pāksts ar sēkliņām. Vispirms uzdzied mīlestība, tad dzimst bērni, bet ģimene ir kā pāksts, kas visu satur kopā," simbola nozīmi skaidro biedrības valdes priekšsēdētāja Inese Matisāne.

Mēneša laikā biedrībā iesaistījušās astoņpadsmit ģimenes no Preiļu un Riebiņu novada, taču biedrība ir atvērta un pulkā tiek aicinātas un gaidītas arī ģimenes no citiem novadiem. Vēlmi iesaistīties biedrības aktivitātēs paudušas arī jaunās preiļiešu ģimenes, kas patlaban dzīvo Rīgā, bet saglabā saikni ar dzimto pilsētu. Biedrības pasākumus apmeklē arī tās māmiņas, kuru bērni jau paaugušies, bet, redzot burvīgus mazuļus, protams, prātā nāk doma par vēl vienu bērniņu ģimenē. Inese Matisāne norāda, ka biedrība vēlas popularizēt dzimstību un motivēt ģimenes neapstāties pie viena bērna.

Biedrības mērķis ir sniegt emocionālu un psiholoģisku atbalstu ģimenēm ar bērniem, jaunajām ģimenēm, vientuļajām māmiņām. Tikšanās reizēs aprunājoties, sievietes saprot, ka nav vienas pašas ar savām problēmām, ka līdzīgas situācijas piedzīvo arī citas sievietes un ka ar visu var tikt galā. Inese Matisāne norāda: "Biedrība sniegs atbalstu māmiņām gan krīzes brīžos, gan arī ikdienišķos jautājumos, piemēram, palīdzot saprast sievietei, kas ar viņu notiek tad, kad viņa paliek stāvoklī. Ar medicīnisko pusi viss ir kārtībā, bet sievietei jāpalīdz saprast, kas ar viņu

● Nesen nodibinātā ģimeņu atbalsta biedrība "Ģimeņu atbalsta centrs "Puķuzirnis"" jau radusi lielu atsaucību vecāku vidū, apliecinot, ka joprojām par galveno vērtību tiek uzskatīta ģimene. Attēlā no kreisās: biedrības valdes locekle Ingūna Zimele un valdes priekšsēdētāja Inese Matisāne.

pašu notiek, kas viņā mainās, kādas būs sajūtas pēc dzemdībām. Biedrībā ir daudz mammu, kurām ir vairāki bērni un kuras var dalīties savā pieredzē ar citām jaunajām māmiņām. Diemžēl ārsts katreiz neatbrauks uz mājām un nepaskatīsies, piemēram, vai bērniņš pareizi pielikts pie krūtis vai nepareizi. Ja krūtis sāpēs, mūdienu medicīna to ārstēs ar antibiotikām, kaut gan tikai vajadzētu saprast, vai zīdīšana tiek pareizi uzsākta."

Jau pirmās tikšanās reizes apliecinājušas, ka jaunajām māmiņām katrā ir sava pieredze un arī atziņas, ar ko dalīties. Par daudzām problēmām joprojām nav pieņemts skaļi runāt. Bērniņa ienākšana ģimenē rada daudz pozitīvu emociju, taču ne visi stāsti ir ar laimīgām beigām. Tā šobrīd Preiļos pēc bērniņa zaudēšanas dzemdībās nav iespējas saņemt nekādu psiholoģisko palīdzību, kas vitāli nepieciešama kā mātei, tā arī tēvam. Pēc šāda traģiska notikuma ir ļoti grūti saņemties turpināt pilnvērtīgi dzīvot, iziet sabiedrībā un plānot nākošo bērniņu. Ne par visu sievietes uzdrošinās jautāt ārstiem. Tam par iemeslu dažreiz ir arī caurdzirdamie kabineti poliklinikā, daloties pieredzē secinā-

jušas jaunās māmiņas. Rinda pie durvīm, kas visu var noklausīties, nelielā pilsētā var sagādāt neērtus brīžus. Bailēs par konfidencialitātes trūkumu dažas medicīnas pakalpojumus izvēlas saņemt citās pilsētās. Apspriežot citu ģimenes problēmas, ne vienmēr cilvēki aizdomājas, cik ļoti kādam tā problēma sāp, arī par šādiem ētiskās dabas jautājumiem domāt rosinās jaunā biedrība.

Inese Matisāne norāda, ka noteikti tiks rīkoti ģimeņu saliedēšanas pasākumi, "lai mamma un tētis kopā ir laimīgi, lai ģimenē valda laba atmosfēra". Ja starp vecākiem valda labas attiecības un nav stresa, tad arī bērni ir mierīgi un harmoniski. Diemžēl realitātē vecāki strādā vairākos darbos, un attiecību kopšanai viņiem neatliek laika. Ģimenēs pat pietrūkst savstarpējo sarunu, ir no jauna jāmacās sarunāties savā starpā, runāt ar bērniem. Vecāki dažkārt izvēlas vakaros laiku pavadīt internetā, bet ne vēltīt to saviem bērniem. Ja vecāki ir noslēgušies internetā, tad arī bērni darīs tāpat, jo viņi agrāk vai vēlāk sāks atkārtot savu vecāku rīcību. "Tie izklausās kā pašsaprotami sikumi, taču ar to būtu jāpārņem, norāda Inese Matisāne.

Biedrības aktiviste un piecu bērnu māmiņa Ingūna Zimele pauz pārlicību, ka emocionālais atbalsts mūsdienās ir vajadzīgs ikvienai sievietei: "Mēs šo organizāciju gribētu izveidot lielu, spēcīgu un darboties spējīgu. Man liekas, ka ar visām krīzēm mēs esam aizmirsuši par ģimeni kā tādu. Jāsaprot, ka, ieguldot bērnos, tiek nodrošinātas pašu vecumdienas. Mums beidzot ir jāsaprot, ka bērni ir mūsu nākotne." Tādēļ viens no biedrības atslēgas vārdiem ir izglītība – ne tikai bērnu, bet arī vecāku. Ingūna Zimele turpina: "Ir tik daudz iespēju, kā mūsu bērnus audzināt! Ne tikai ir jāsadarbības ar bērnu dārzkiem un skolām, bet arī jāpievērš uzmanība vecāku izglītošanai, lai mūsu bērni būtu konkurētspējīgi. Preiļos šobrīd ir ļoti minimālas iespējas bērniem līdz skolas vecumam." Biedrība jau ir izstrādājusi projektu mūzikas instrumentu iegādei, ar kuriem varētu darboties bērni jau no sešu mēnešu vecuma. Inese Matisāne uzskata, ka svarīgi attīstīt tos talantus, kas bērnam doti no dabas. Parastajā mācību procesā ne vienmēr tiek ņemts vērā bērna radošais potenciāls, tādēļ vismaz fakultatīvā līmenī jau pirmsskolas laikā ar katru bērnu vajadzētu strādāt individuāli un attīstīt viņa spējas. Aizvien lielāku popularitāti iemanto Montesori pedagogijas metodes, kur uzmanība vērsta uz bērnu un kur tiek ņemtas vērā bērna vajadzības, arī šo iespēju jaunajiem vecākiem varētu piedāvāt biedrība. Savureiz ģimenēm noderētu arī homeopātijas speciālista konsultācijas, ko varētu organizēt biedrības paspārnē.

Jau pirmajās tikšanās reizēs izkristalizējies, ka biedrībai ir neskaitāmas radošas idejas, ko varētu realizēt dzīvē. Aizvadīta ģimeniska Miķeļdienas svinēšana, māmiņas lekcijā uzklaušējušas profesionālas dūlas padomus. Plānots, ka jau tuvākajā laikā Preiļos varētu izveidot istabu, kur māmiņas savus mazuļus varētu atstāt uz dažām stundām. 1. novembra vakarā biedrība rīkos Dvēseļu dienas pasākumu ģimenēm ar bērniem, bet novembra beigās plānots pasākums vecākiem, kas būs vēltīts bērnu audzināšanai tēmai.

Inese Matisāne uzsver, ka biedrība ir atvērta un turpina savās rindās uzņemt jaunus biedrus, bet rīkotos pasākumus var brīvi apmeklēt ikviens interesents. Vairāk informācijas var saņemt interneta vietnēs draugiem.lv un facebook.com, kur izveidotas domubiedru grupas ar nosaukumu "Ģimeņu atbalsta centrs "Puķuzirnis"" un ir iespēja uzdot interesējošos jautājumus. I.Šņepste

Notika lekcija par emocionālu un fizisku atbalstu jaunajām māmiņām

Laikā, kad visā pasaulē oktobris tiek atzīmēts kā krūtis veselības mēnesis un 5.-11. oktobris ir Starptautiskā slingošanas nedēļa, arī Preiļu esošajām un topošajām māmiņām bija unikāla iespēja uzzināt daudz jaunas informācijas jautājumos, kas aktuāli ir daudzām māmiņām. Tā 3. oktobrī savās ziņās par dūlas nozīmi jaunās māmiņas dzīvē, par bērna zīdīšanu ar krūti, kā arī slingu lietošanu dalījās vēl topošā, bet jau praktizējošā dūla, trīs meitu māmiņa Dana Lahtionova. Dana dalījās pieredzē, kā dūla var grūtniecei palīdzēt kā gaidīšanas laikā, tā mazuļa nāšanas brīdī un laikā pēc dzemdībām, stāsta biedrības "Ģimeņu atbalsta centrs "Puķuzirnis"" valdes locekle Anita Gāga.

Mūdienu straujajā ritmā ne reti jaunajai māmiņai nav iespējas pilnvērtīgi savu tā brīža aktuālo jautājumu – gaidības, radības un mazuļa kopšana, pārrunāt ar ģimenes locekļiem vai paziņām, jo ikvienam ir savas ikdienas

gaitas, kā arī apkārtējiem šie jautājumi nešķiet aktuāli. Un tieši tādos brīžos ir svarīgs dūlas atbalsts, kura uzklausa un atbalsta, bet nekritizē, kā arī izprot māmiņas vajadzības arī no medicīniskās puses.

Lai arī dūlošanas pirmsākumi meklējami jau senajā Grieķijā, Latvijā tā parādījās salīdzinoši nesen – mājdzemdības praktizējošajām vecmātēm, kurām trūka laika pilnvērtīgi pievērsties katrā grūtniecei, bija nepieciešamība pēc atbalsta personāla, tādējādi tika piesaistītas dūlas, kas, no sengrieķu valodas tulkojot, apzīmē pieredzējušas sievietes, kas palīdz citām sievietēm. Prieks bija dzirdēt, ka arvien vairāk jauno māmiņu izvēlas dūlas palīdzību, kā arī atbalsta mājdzemdības.

Ļoti vērtīgi bija slingu siešanas paraugdemonstrējumi – D.Lahtionova klātesošos iepazīstināja ar triju dažādu slingu lietošanas paņēmieniem, no kuriem katru var sasiet vismaz trijos četros veidos – gan slingojojot ar dažas nedēļas vecu zīdaiņi, gan jau

● Jaunās māmiņas nodarbībās uzzina daudz praktisku lietu savai ikdienai.

divgadnieku. Kā izrādījās, gan drīz ikviens no klātesošajām māmiņām jau kādreiz bija izmantojusi slingu sava mazuļa aprūpē, tikai ne visām tas noritējis veiksmīgi.

Tāpēc līdzpaņemtie slingi tika naski likti lietā, lai Danas padarbībā iemācītos ērtāko slinga siešanas veidu. Tas nu ir skaidrs, ka, nēsājot mazuli slingā, māmiņai ir brīvas rokas, bet mazulis

tuvumā, kas ļauj būt daudz mobilākiem un nokļūt tur, kur ar bērnu ratiem iekļūšana un nokļūšana ir apgrūtināta. Ticams, ka mazuļi slingos nebūs retums arī Preiļu ielās.

15. OKTOBRĪ — BALTĀ SPIEĶA DIENA

Baltais spieķis neredzīgo pazišanās zīme

15. oktobrī pasaulē tiek atzīmēta Starptautiskā Baltā spieķa diena — neredzīgo un vārdredzīgo diena, kuru atzīmēšanas zīme ir balts spieķis, ar ko viņi dodas ceļā. Tās aizsākums bija ASV, kur nacionālā Neredzīgo federācija savā kongresā 1963. gada jūlijā aicināja štatu gubernatorus pasludināt katra gada 15. oktobrī par Baltā spieķa dienu. No sākuma to atzīmēja ASV, bet 1980. gadā Parīzē Pasaules neredzīgo

labklājības padomes sanāksmē tika nolemts arī visā pasaulē katru gadu 15. oktobrī atzīmēt Starptautiskā baltā spieķa dienu. Kopš 1991. gada šī diena tiek atzīmēta arī Latvijā.

Baltais spieķis ir neredzīga cilvēka pazišanās zīme, palīdzēklis šķēršļu konstatēšanai un pārvarēšanai. Attīstoties autotransporta kustībai, radās nepieciešamība uz ielām un ceļiem aizsargāt neredzīgos cilvēkus. Vairākās pasaules valstīs neredzīgos centās nodrošināt ar dažādām signālierīcēm. Japāni, piemēram, izgudroja spieķi ar gaismas signālu, angļi spieķus pārklāja ar

fosforiscējošu krāsvielu. Vācijā, Šveicē un Austrijā neredzīgie lietoja koši dzeltenu rokas apsēju ar trīs melniem, lieliem punktiem.

Latvijas Neredzīgo savienība 1929. gadā ieviesa sarkanus karodziņus, bet tas viss bija neefektīvi. 1931. gadā Francijā tika ieteikts par neredzīga cilvēka pazišanās zīmi lietot baltu spieķi. Francijā ieviestais baltais spieķis izplatījās pasaules valstīs, kopš 20. gadsimta 60. gadiem to par neredzīgo cilvēku pazišanās zīmi lieto arī Latvijā. Daudzu valstu ceļu satiksmes noteikumos baltais spieķis kvalificēts par neredzīgu cilvēku pazišanās zīmi, kas

transportlīdzekļu vadītājiem liek būt īpaši uzmanīgiem. Arī Latvijas ceļu satiksmes noteikumos ir teikts, ka transportlīdzekļu vadītājiem jebkurā gadījumā (arī ārpus gājēju pārejas) jārespektē cilvēks ar balto spieķi.

Atvērto durvju diena Neredzīgo biedrībā Starptautiskajā Baltā spieķa dienā

Latvijas Neredzīgo biedrības Rēzeknes teritoriālās organizācijas valde Rēzeknē, Bukmuižas ielā 20, 15. oktobrī notiks atvērto

durvju diena. Tur varēs noskaidrot, kā redzes invalīds var iestāties biedrībā, kā pieteikt vajadzīgos tehniskos palīdzēkļus: asinsspiediena mērītājus, pulkstenus, svarus, termometrus, cukura līmeņa noteicējus ar runas funkciju, atskaņotājus «runājošām grāmatām» un daudz ko citu. Varēs uzzināt arī par sociālās rehabilitācijas pieejamību, informē Valentīna Landsberga, Rēzeknes teritoriālās organizācijas valdes priekšsēdētāja. Plašāka informācija **pa tālruni 22042418**.

Uzticams palīgs tiem, kam apkārtējā pasaule melnā krāsā

Preiļu iedzīvotāji, un, droši vien, arī citi cilvēki, kas mēdz apmeklēt šo pilsētu, reizēm uz ielas ir ievērojuši kādu vīrieti ar suni — pavadoni. Augumā lielais, brūnais dzīvnieks, kam uzlikts speciāls aprīkojums, uzmanīgi vada savu saimnieku ap šķēršļiem, aizved pie gājēju pārejas «zebra», pavada viņu iepērkoties veikalā, kāpj satiksmes autobusā. Jau vairāk kā gadu speciāli apmācīts suns ir pavadonis redzes invalīdam preiļniešim Vladimiram Vetoškinam.

Baltā spieķa dienas priekšvakarā «Novadnieks» devās satikt Vladimīru Vetoškinu un viņa uzticamo draugu viņu dzīves vietā. Jāteic, dzīvnieks sagaidīja vaļējās mājas durvis ar varenu riešanu un bargi bridināja, ka svešiniekiem iekļūšana nav ļauta. Taču pēc saimnieka komandas labradors vēlīgi pakāpās malā.

Vladimīrs dzīvo mājā, no kuras Preiļu parks vai ar roku aizsniedzams. Ziemā te ir samērā klusi, bet vasarā koncertus var noklausīties, neizejot no istabas, pa pavērtu logu, bet vēl labāk — mājas priekšā uz soliņa. Diskotēku mūziku arī. Tad gan jāejot gulēt uz istabu mājas otrajā pusē, lai izvairītos no skaļuma. Tagad, rudenī, aktivitātes parkā jau pieklusušas. Pie Vladimīra pa laikam iegriežas meitas ģimene, ciemojas mazmeitiņas. Arī šajā reizē jaunākā mazmeitiņa, kura bija sasirgusi un neapmeklēja bērnudārzu, saldī čučēja mikstajā atpūtas krēslā pie vectēva. Sadzīves darbus Vladimiram palīdz veikt arī asistente, bet ar daudz ko viņš tiek galā arī pats. Savulaik strādājis par autovadītāju, par iekārtu uzstādītāju šūšanas uzņēmumā, pratis visādus darbus. Acis kļuvas neredzīgas cukura diabēta rezultātā gandrīz pirms desmit gadiem. Toreiz viņš bija pusmūža, visu varošs un darošs vīrietis. Pats sevi jau sen neesmu redzējis, par šiem ilgajiem gadiem, kad pasaule iegrimusi tumsā, skumji teic Vladimir.

Mūsdienās redzes invalīdi ikdienas sadzīvē var izmantot dažādus palīgriekus. Vladimirš nodemonstrē ierīci, kas nosaka krāsas, piemēram, paziņo, kādā krāsā ir viņam mugurā uzvilktais krekls, pasaka, vai aiz loga ir gaišs vai tumšs. Ir «runājošais» termometers, ar ko mērit temperatūru, «runājošais» asinsspiediena mērītājs, pulkstenis, ierīce, ko ielikt krūzītē, lai zinātu, cik pilnu to ieliet, diskos ierunātas grāmatas, ko var atskaņot un klausīties literāru darbu lasījumus. Protams, tas nevar aizstāt spēju redzēt, bet tomēr kaut kādā veidā atvieglo ikdieni. Pats tiek galā ar mājas kurināšanu, istabās pārvietojas pat bez spieķa, jo zina visas durvis, kur kas atrodas. Pats gatavojot ēst, uzkopjot māju. Labprāt klausās ieslēgto televizoru, pats to ieslēdz un izslēdz. Daudzās lietās palīdz arī asistente, ar kuru vienojas, cik

● Kad Vladimirš Vetoškins labradoru meiteni «ietērpj» iemauktiņos, Ula Berta no vēriga un skarba durvju sarga vienā mirkli pārvēršas uzmanīgā, komandām paklausīgā, «strādāt» gatavā būtnē, ar ko var doties ielās. Foto: A. Šņepsts

bieži viņa atnāks un uz cik ilgu laiku. Asistenta pakalpojumus apmaksā valsts. Palīdzes pavadībā iet iepirkties, uz polikliniku, ja vajag — apmeklē domi, sociālo dienestu un citas iestādes.

Kopš pagājušā pavasara Vladimiram ir vēl kāds brīnišķīgs un uzticams draugs, palīgs — labradoru meitene Ula Berta, ko viņš visbiežāk sauc tikai pirmajā vārdā. Laba palīdzē, uzteic Vladimirš, jokojot piebildams, ka vienīgais, ko viņa neprot, ir veikalā precēm pateikt cenu. Kopā ar Ulu abi brauc arī uz citām pilsētām, piemēram, uz Rīgu. Arī pagājušajā nedēļā vajadzēja doties uz Rīgu, jo dzīvniekam bija jāiziet veselības pārbaude — tika pārbaudīta redze. Vladimirš teic, ka Rīgā viņš

orientējas pietiekoši labi. Ja vajadzīgs, abi ar Ulu brauc arī tramvajā vai trolejbusā.

Pie savas četrkājainās pavadones Vladimirš tika kāda projekta ietvaros, ko Latvijā realizēja neredzīgo biedrība. Šādi pavadoni izmaksā dārgi, un Latvijā pašlaik tikai trijiem neredzīgajiem ir speciāli apmācīti suņi — palīgi. Labradori atzīti šim nolūkam par vispiemērotākajiem. No kucēniem izvēlas visapķērigākos, pēc tam dzīvniekam jāiziet speciālas apmācības, lai izpildītu komandas. Ar to vēl nepietiek. Kad dzīvnieks nonāk pie cilvēka, kur viņam būs «jāstrādā», tiek izstaigāti un apgūti maršruti, lai suns iegūtu priekš-

statu, kas tur atrodas — stabi, koki, pakāpieni, bedres vai kas cits. Suns apstāties pirms jebkāda šķēršļa — apmales, pakāpiena, tiltiņa, lielas pelķes, nostieptas virves, šauras ejas (piemēram, starp mašīnām). Tāpat viņš neies zem zemu zemu noliekušamies koku zariem, apies reklāmas standus, uz ietves izcēlta pakāpienus, palīdzēs manevrēt cilvēku pūli un izvairīties no sadursmes ar cilvēkiem, palīdzēs atrast ieeju vai izeju telpā vai sabiedriskā transportā. Suns prot līdz saimniekam braukt autobusā, demonstrējot kārtīgu uzvedību. Cilvēki lielākoties brīnīties vai reaģējot labvēlīgi, bet dažreiz, piemēram, poliklinikā vai autobusā, kāds arī bailojoties no augumā lielās Ulas, izteicot iebildumus. Ula prot savu saimnieku aizvest arī viesos pie draugiem, viņai tikai jāpasaka, uz kuriem jāiet, un, protams, iepriekš šis maršruts bija jāiztaigā. Uz sarkano vai zaļo gaismu luksoforā viņa nereaģē, toties nekļūdiģi saimnieku aizved līdz «zebrai», un pa gājēju pāreju Vladimirš iet, izmantojot balto spieķi. Lielākoties mašīnu vadītāji apstājas un palaiž, viņš saka, tomēr arī pats pārgalvīgi nešķērso brauktuvi, ieklausās, vai mašīnu plūsma ir pierimusi. Gadās visādi, arī tādi braucēji, kuri, acimredzot, par tādu balto spieķi nav dzirdējuši. Ula «strādā» tad, ja viņai mugurā ir uzlikti speciāli iemauktiņi. Ja tos noņem, viņa kļūst par vērigu sargu, apsargā durvis, bet ejot vienkārši pie pavadas, uzvedas kā citi suņi līdzīgā pastaigā.

Vladimīrs izvēlēties no suņiem nevarēja. Katru suni projektā sagatavoja pēc kārtas. Pirms tam piecus gadus gaidījis rindā, kamēr sagaidījis šo projektu. Apmācība ir dārga, arī ikdienas uzturēšana — ēdināšana, veterinārā aprūpe nav lēta. Ulas ēdienkarte sastāv tikai no sausās profesionālās barības. Šie izdevumi tiek apmaksāti projekta ietvaros. Par saviem līdzekļiem diezin vai kāds spētu suni pavadoni iegādāties, apmācīt un uzturēt. Arī ārzemēs reti kuram redzes invalīdam ikdienā līdzās ir šāds brīnišķīgs kompanjons. Projekts ilgs piecus gadus. Par pavadoni suns kalpo līdz septiņu gadu vecumam, pēc tam var doties «pensijā».

Redzot Preiļu ielās vai kur citur cilvēku, ko ved suns, uzņemsim ar labestību un sapratni gudro dzīvnieku, kas ar tādu mīlestību un uzticību kalpo savam saimniekam. Suņa — pavadona darbs ir viena no sarežģītākajām suņu profesijām, kas prasa no dzīvnieka nedalītu uzmanību un nosvērtību. Ar savu rīcību un neparasto aprikojumu pievērs sev apkārtējo uzmanību, veicina viņus uzmanīgāk attiekties pret neredzīgo, kam apkārtējā pasaule ir tikai vienā — melnā krāsā.

Sališu ģimenes aizraušanās — dekori ar latvju zīmēm

● Sališu ģimene: Monika un Antons rāda darbus, kas nav aizceļojuši uz izstādi, bet palikuši mājās. Lai vienuviet varētu izlikt Antona izgatavotos dekorus, vajadzīgas ļoti plašas telpas.

Afišās vēstija, ka Vārkavas novada Vārkavas tautas nama zālē skatāma no kārķu klūdžiņām gatavotu dekoro izstāde, un «Novadnieka» žurnālisti devās to aplūkot, jo par neparasto darbu autoru bija dzirdēts jau līdz tam.

Redzētais pārsteidza un sajūmināja, jo neko līdzīgu pirms tam nebija nācies skatīt. Gar abām zāles sienām bija desmitiem dekoro, uz kuriem dažādās kombinācijās izkārtotas latvju zīmes, veidojot savdabīgus rakstus — smalkus, sarežģītus. Neviena darbs nelīdzinājās citiem. Katra glezniņa uzrunāja skatītāju zīmju valodā un lika apbrīnot tās gatavotāja neparasto fantāziju un pirkstu veiklību, jo dekori tapuši no smalkām kārķu klūdžiņām.

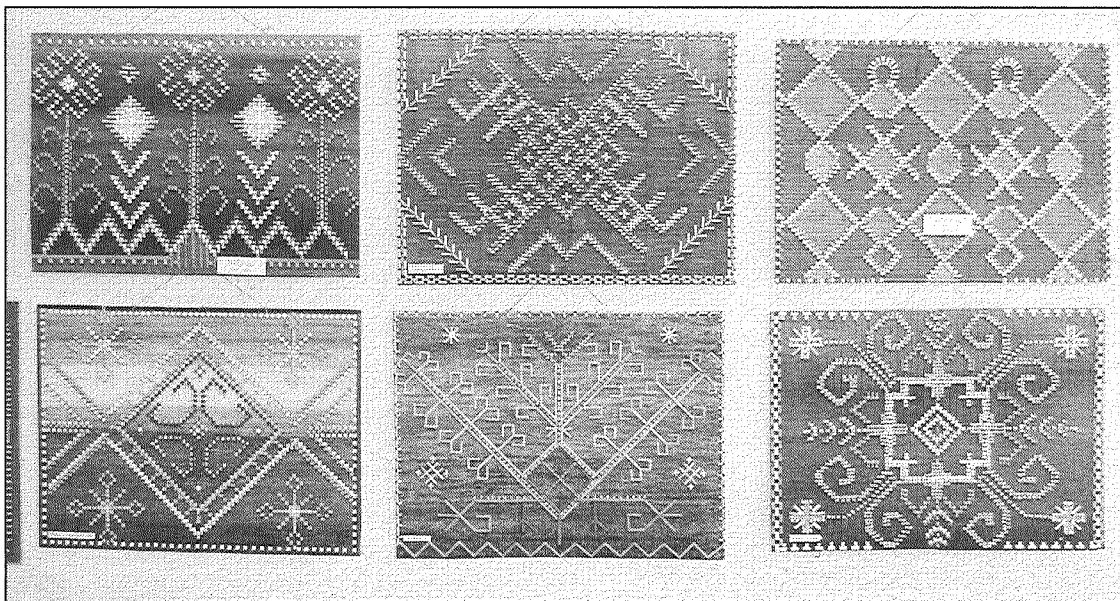
Interesantajai nodarbei pievērsās pensijas gados

Darbu autoru Antonu Sališu un viņa dzīvesbiedri Moniku «Novadnieks» satika viņu dzīvesvietā Preiļos. Ielā, kur abi laulātie dzīvo Antona celtā mājā, darbojās jaudīga tehnika un rosījās strādnieki, tāpēc, tiekoties ar Sališu ģimeni, viņi vispirms padalījās priekšos par to, ka iela beidzot tiks pie asfalta. Pēc 37 gadu gaidīšanas, teica mājas saimnieki. Visas ielas Preiļos jau noasfaltētas, bet viņu ielai nekad nepieti-

cis līdzekļu. Beidzot uzrakstīta vēstule domei, savākti paraksti no iedzīvotājiem, un nu viņu lūgums uzklausīts. Ielas rekonstrukcijas darbi ikvienā šīs ielas mājā uzņemti ar patiesu prieku.

Siltajā un omulīgajā Sališu ģimenes mājā raisījās stāstījums par neparasto nodarbi, kam Antons pievērsies pirms gadiem septiņiem, kad jau bija aizgājis pensijā. Savulaik strādājis par mehānizatoru vairākās darba vietās, bet, kad aktīvā darba gaitas beigušās, rokas nav likušās mierā, gribējies kaut ko meistarot. Pirmie darbiņi bijuši no koka un finiera izgrieztas sirsniņas, eglītes, pakaviņi. Lauku mājās no klūdžiņām nopinis žogu, lapeni, verandu. Reiz no smalki sagrieztām klūdžiņām salicis latvju rakstu zīmes un tās sakārtojās nelielā glezniņā. Ar to šī nodarbe arī sākusies, un gadu gaitā vērsusies plašumā.

Antons savās klūdžiņas, — vislabāk derot pavasarī grieztās, jo tām viegli noloboties miza un klūdžiņas neesot jāsutina, pēc tam tās kaltē, sagriež mazos gabaliņos, krāso ar akrila krāsām. Katru siko gabaliņu šķeļ garenski uz pusēm. Darbs kā pulksteņmeistaram, — precizitāti prasošs. Rakstus veido uz veikalā pirkti bambusa paklājiniem. Sāk pašā viducī, un pēc tam uz visām četrām malām liek siciņos gabaliņus, veidojot rakstus no latvju zīmēm. Reizēm izmanto arī

● Ieskats Antona Sališa dekoro izstādē Vārkavas novada Vārkavas tautas namā. Foto: A.Šņepsts

bambusa nūjiņas. Zīmes atveidotas precīzi, kādas tās ir grāmatās. Monika rāda daudzas grāmatas par latvju zīmēm. To pētīšana un izziņošana ir viņas aizraušanās. Šim nolūkam sakrāts daudz grāmatu par zīmēm. Viņa izdomā arī darbu nosaukumus.

Savulaik strādājusi par šuvēju — rezervisti, vēlāk — par kontrolieri uzņēmumā «Rīgas apģērbs», kas darbojās Preiļos, pēc tam — pastā. Tālākās darba gaitas bija saistītas ar apdrošināšanu.

Zīmes jāliek ar labām domām

Cilvēks, Zeme un Visums, — Monika rāda un skaidro par kādu Antona gatavotu dekoro ar šādu nosaukumu. Redziet, te ir Laimas zīme. Tas ir cilvēks. Māras likoči ir zeme. Dieva jumtiņš, Dieva krusts un Visuma zīme apzīmē Visumu. Te ir Zalkša zīme, te Ugunskrusts, te — Mēneša zīme, — dilstošais un augošais, te — dzīvības zīme. Uz cita dekora ir Akas zīme. Tā sargājot no ugunsgrēkiem. Cik latviešiem ir zīmju, vēl neesot saskaitīts. To ir tūkstošiem, un visu nozīmi neviens nav spējis izpētīt. Latvju zīmes nākušas no tāliem senču senčiem, tās izmantoja viedi cilvēki. Zīmes kalpo cilvēku un mājokļu, lauku un tīrumu aizsardzībai, dod enerģiju, palīdz saglabāt veselību. Ne jau uzreiz, bet ar laiku, pozitīvi iedarbodamās. Svarīgākās ir Auseklis, Dieva, Laimas, Māras, Visuma zīmes, bet katram cilvēkam ir sava — nozīmīgākā zīme, kas jāizvēlas pašam. Pie mājokļa durvīm var karināt Dzīvības zīmi, to var arī nēsāt somiņā, likt zem pagalvja. Tā lēni novirza āderu ietekmi. Zīmes jāliek ar labām domām. Ja ar sliktām, — tā

nedarbosies. Ja otram dosi zīmi, jaunumu vēlēdam, tā nāks atpakaļ kā bumerangs, ko saņēmsi pats, sacija zīmju pazinēja. Atklājot izstādi Vārkavas tautas namā, Monika par zīmēm stāstīja apmeklētājiem. Visu mūžu viņa bijusi arī čakla audēja, adītāja, šuvusi drēbes. Rokdarbos arī tiek izmantoti latvju raksti. Kad vīrs pievērsās dekoro gatavošanai, Monika zināšanas par zīmēm sāka smelties no grāmatām, un tagad ir galvenā padomdevēja šajā ziņā. Abiem kopā nodarbojoties ar šo vaļasprieku, nav laika, un nav arī gribēšanas gausties par dzīvi, par veselību. Viss ir labi, viss apmierina, — teic dzīvesbiedri. Jūtot pozitīvo enerģiju no zīmēm. Veselības pietiekot, ar darbiem veicoties. Lauku mājās, kas ir Monikas dzimtajā pusē netālu no Pelēciem, izaudzē sev nepieciešamos dārzeņus. Par siltumu mājā nav jāraizējas, jo pieder pašiem savs meža gabals, dēļ palīdz sagādāt malku, cik vien vajadzīgs.

Nepatīkot, ja cilvēki sūrojas, ka ir grūti. Vāimantāji neesot piedzīvojuši tās grūtības, kas bija piecdesmitajos gados, tūlīt pēc kara. Kad cilvēkiem bija ļoti smagi jāstrādā kolhoza darbos un par gada darbu saņēma pāris maišelus graudu, kad ļaudis bija beztiesiski, un vara ar viņiem varēja izrēķināties pēc saviem ieskatiem.

22 izstādes

Laukos Monika audzē arī daudz puķu. Par to var pārliecināties, skatoties fotogrāfijas. Ar tām pilni vairāki albumi. Iemūžināti visi Antona darbi — nu jau pāri simtam. Notikušas 22 izstādes — Rēzeknē, Līvānos, Kalnāsetā, Rencēnos, Allažos, Ropa-

žos, Staburadzē, Galēnos, Rožkalnos, Jūdažos, Preiļos, Viļānos, Vārkļānos, Maltā un citviet. Arī fotogrāfijas no izstādēm atradušas vietu albumos. Redziet, kur Antons ar Jāņa zīmi. Trīsstūris ir Dieva zīme, skaidro Monika. Jāņi ir pašā augstākajā punktā. Te glezniņa ar Lielo dienu. Sākumā uz pasākumiem pieaicinājuši fotogrāfu, bet tagad Antons iemācījies fotografēt pats. Darbi aizceļojuši arī uz Kanādu, Austrāliju. Arī uz Īriju, kur dzīvo meita Ineta. Svešajā valstī viņa apmetusies jau pirms 14 gadiem, iedzīvojusies, paaugstināta amatā. Ļoti labi zīmē, acimredzot, ģenoss kas pārmantots no tēva talanta. Īrijā arī Sališu vienīgā mazmeitiņa, kas mēdz ciemoties arī Preiļos. Labi runā latviski, angļiski un horvātu valodā, jo tētis ir horvāts. Iedzīvojušies, nopirkta sava māja. Monika ir apciemojus meitas ģimeni, paskatījusies, kā viņai klājas.

Patīk, ja uz izstādēm nāk bērni, ja interesējas par zīmēm, jo senču mantojums jā saglabā un jānodod nākamajam paaudzēm, saka Antons. Tā ir ista vēsture.

Viņš izgatavo arī nelielus piekariņus ar atsevišķām zīmēm, ko dāvina skolēniem, kas apmeklē izstādes, lai radītu viņos interesi par no senatnes nākušajām zīmēm.

Viens dekors top apmēram nedēļas laikā. Reizēm Sališi ar tiem dodas uz tirdziņiem, brauc līdz Preiļu senioru deju kopai, kad tā dodas uz kādiem koncertiem, saietiem. Kaut kas taču jā dara, nevar sēdēt un gausties, cik viss ir slikti, saka enerģiskais Sališu pāris. Antonam rīt 72. gads, un priekšā vēl daudz ieceru jauniem darbiem kopā ar vitālo dzīvesbiedri Moniku.

Turku pagasta seniori devās ekskursijā

Aktīvi novecot nozīmē dzīvot ar piederības, līdzdalības un noderīguma sajūtu, ar prieku par dzīvi un sevi. Šogad Turku pagasta pārvalde par godu Veco ļaužu dienai organizēja senioriem ekskursiju. Siltajā un jaukajā rudens dienā senioru grupa devās ekskursijā uz SIA «Skrīveru saldumi» un Likteņdārzu, stāstīja sociālā darbiniece Turku pagastā Ināra Kokina.

SIA «Skrīveru saldumi» pārstāve klātesošos iepazīstināja ar uzņēmuma attīstību un ražoto produkciju, tika piedāvāta arī produkcijas degustācija. Seniori iegādājās saldumus saviem mīļajiem mājās palicējiem. Nelielā atpūtas pauzē ceļotāji izbaudīja kafējnicā gatavotos burvīgos Skrīveru mājas saldējumus — dažādu saldējumu garšas īpatnības, kuru pamatā ir pašu audzētie augļi un ogas. Atva-

doties saņēmām aicinājumu apciemot un baudīt saļos saldējumus ar karstu tomātu mērci, sipolēm, mārutkiem, sieru u.c.

Tālākais ceļš veda uz Latvijā visiem ļoti nozīmīgu vietu Daugavas krastā Likteņdārzu. Tā ir vieta, kur satiekas pagātne, tagadne un nākotne. Izstaigājot Likteņdārza teritoriju, katram radās savas pārdomas par dzīvi, par savējiem, kas neatgriezās un pa-

lika svešatnē. Turku pagasta iedzīvotāji Likteņdārzā iestādīja egli kā veltījumu visiem tiem, kas neatgriezās dzimtajā pagastā. Emocionāls aizkustinājums, stādot egli, bija mūsu pagasta iedzīvotājiem P.Voitiņai un P.Dabaram, kuri bija to cilvēku skaits, kas pavadīja vairākus gadus kā represētie austrumu kaimiņval-

sti. Par ieguldījumu un atbalstu Likteņdārzam Līvānu novada Turku pagasta iedzīvotāji saņēma Pateicības apliecinājumu, kuru parakstījis Kokneses fonda padomes priekšsēdētājs V.Vitols. Savukārt pagasta iedzīvotāji ļoti lielu paldies saka Līvānu novada domei un sponsoriem par finansiālo atbalstu ceļojumam.

Preiļos izgatavotās iekārtas izmanto ceļu būvnieki citviet Latvijā

Sākums 1. lappusē.

Visu nodaļas pārziņā nodoto tehniku, izņemot jaunās automašīnas, ko remontē speciālizētajos servisos, apkopj turpat darbnīcās. Seši cilvēki tiek galā ar ceļu būves tehnikas remontu. Īpaši lielu uzmanību prasa greideri, kas drīz būs savu mūžu nokalpojuši, jaunākais no tiem ražots 1998. gadā.

Maijā tika noslēgta vienošanās par finansējuma piešķiršanu tiltu remontiem, bet jau augusta vidū preiļieši savām vajadzībām bija izgatavojuši pirmo bitumena mastikas sildīšanas iekārtu tiltu deformācijas šuvju aizpildīšanai. Tā kā Preiļu nodaļas apkopes zonā remontēt bija paredzēti tikai vienu tiltu, vajadzība pēc jaunizgatavotās iekārtas nebija liela. Tāpēc tā tika aizvesta uz Daugavpili, bet pēc tam to sāka plaši izmantot kolēģi Rēzeknē. Andris Svarinskis pastāstīja, ka tapušas vēl divas analogiskas iekārtas, kuras iegādājušies ceļu uzturētāji no Alūksnes ceļu rajona un Rīgas ceļu rajona. Par preiļiešu veikumu nu jau dzirdēti atzinīgi vārdi, tajā skaitā arī direktoru sanāksmē.

Izrādās, tiltu remontam paredzētā iekārta nav vienīgais Preiļu nodaļas izgudrojums. Nodaļas vadītājs savus darbiniekus uzteic arī par ko citu — par iekārtas asfaltbetona segas bedrīšu remontam ar bitumena emulsiju izgatavošanu. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem ceļu uzturētājiem katru gadu noteiktos termiņos jāveic bedrīšu remonts uz asfaltbetona segām. Jau vairākus gadus Preiļos top nepieciešamās iekārtas bitumena emulsijas sagatavošanai. Iekārtu būtība ir vienkārša — tvertnē sagatavota un plus 70 grādu temperatūrā tiek uzturēta emulsija, ko pēc tam ar sūkni iesmidzina bedrītēs, virsū uzberot šķembas. Tā tiek aizlāpītas bedrītes asfaltā, veidojot sava veida «pirāgu».

Andris Svarinskis ar lepnumu un gandarījumu stāsta par nelielo mehānisko darbnīcu kolektīvu, kur apvienojušies vīri ar zelta rokām un talantīgiem prātiem.

Praktiski visi uzņēmumā strādā jau ilgu laiku. Piemēram, metinātāji Jevgēnijs Leonovs un Aleksandrs Lakušs — aptuveni divdesmit gadus. Ilga pieredze ir virpotājam Aleksandram Jokstam, metinātājam Aleksandram Repšiem un atslēdzniekam Jāzepam Vanagam. Liekot kopā prātus un profesionalitāti, sava vadītāja Ivana Bogdanova vadībā viņi spēj atrisināt vissarežģītākos uzdevumus.

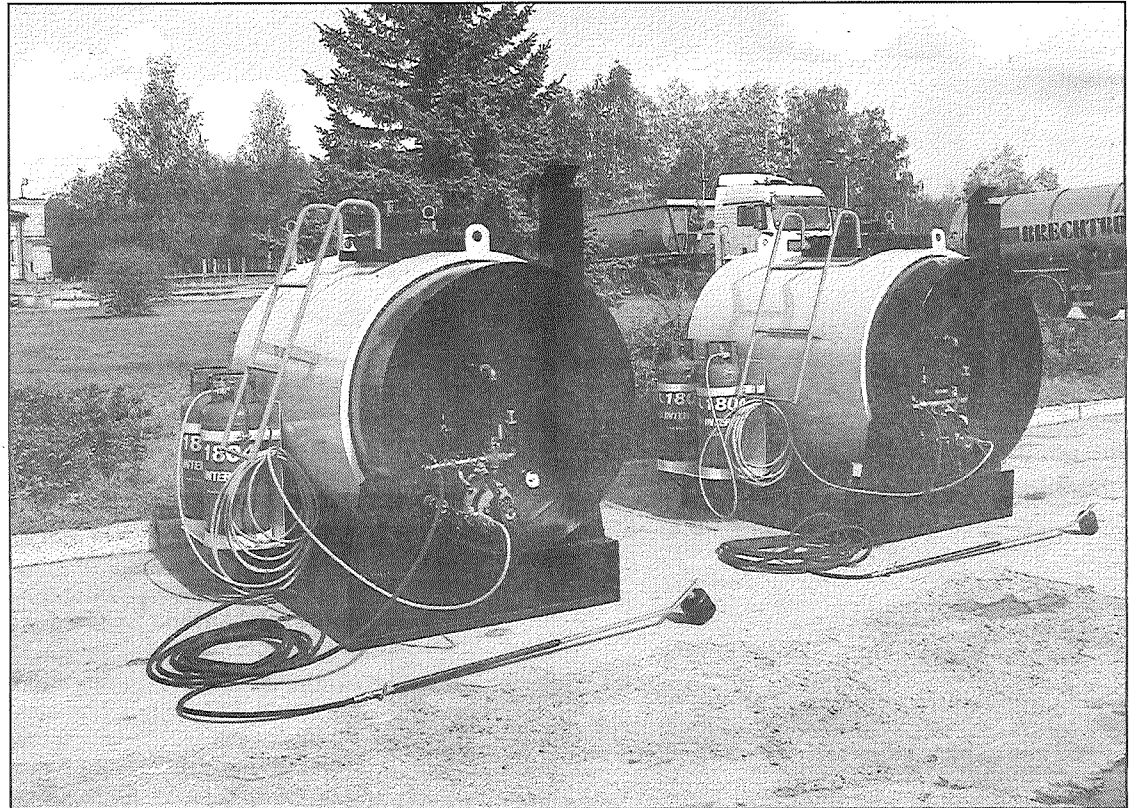
Tie, kam gadījies būt Daugavpils ceļu rajona Preiļu nodaļas darbnīcās, ir pārsteigti par tīrību un kārtību, kāda tur valda. «Dzelži» nebūt nenozīmē izmētātus metāllūžņus, eļļainas lupatas, neciešamu degvielas smaku un tā tālāk. Ivana Bogdanova vadītājās darbnīcās katrai lietai ir sava vieta. Piemēram, instrumentu noliktavā ir ideāla kārtība. Gadu gaitā tā ir ierasts, un nevienam ne prātā nenāk, ka remontam paņemtos instrumentus pēc darba beigām var nenolikt vietā. Viņš rāda, lūk, metāla galdiņi uz ritentiņiem ar vairākiem plauktiem. Arī tos izdomājuši un izgatavojuši paši, lai, veicot remontu kādai mašīnai vai traktoram, būtu kur nolikt rezerves daļas un instrumentus. Nav labi, ka rīki mētajās visapkārt, saka I. Bogdanovs.

Viriem ir iespēja pēc darba nomazgāties dušā, pārģērbties. Dažā labā valsts vai pašvaldības iestādē nav tik glīti un gaumīgi iekārtotas pusdienu telpas, ko izremontējuši pašu spēkiem. Par labo gaisotni liecina leķni un veselīgi telpaugi, dažs no kuriem padevies tik ražens, ka sniedz līdz istabas griestiem.

□□□

Dodoties projām no darbnīcām, «Latvijas autoceļu uzturētāja» Daugavpils ceļu rajona Preiļu nodaļas vadītājs Andris Svarinskis rāda, kur rindā novietotas automašīnām pievienojamās sniega tīrīšanas lāpstas. Tās arī esot pašu izgatavotas, kopskaitā ap četrdesmit. Puslatviju esot nodrošinājuši, un visi apmierināti.

L. Kirillova

● Tā izskatās preiļiešu izgatavotā iekārta asfaltbetona segas bedrīšu remontam ar bitumena emulsiju.

● Bitumena mastikas sildīšanas iekārta tiltu deformācijas šuvju aizpildīšanai. Foto: A. Svarinskis

Riebiņos izbūvēts vēl viens bērnu rotaļu laukums

Pateicoties biedrības «Riebiņu novada attīstības biedrība» iniciatīvai, Lauku atbalsta dienesta Dienvidlatgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes finansējumam un novada domes līdzfinansējumam, Riebiņos veiksmīgi īstenots projekts «Daudzfunkcionālas atpūtas teritorijas izveide Riebiņu pagasta Riebiņu ciemā 1. posms».

Tika iegādāts un Rēzeknes ielā 1 uzstādīts atpūtas laukuma inventārs — bērnu rotaļu komplekss, vingrošanas komplekss, zviedru siena, kā arī divi spēka

trenažieri. Atpūtas laukuma inventāru izgatavoja un uzstādīja firma «MK Dizains», bet atpūtas laukuma teritorijas sagatavošanā lielu darbu ieguldīja pašvaldības komunālās daļas darbinieki.

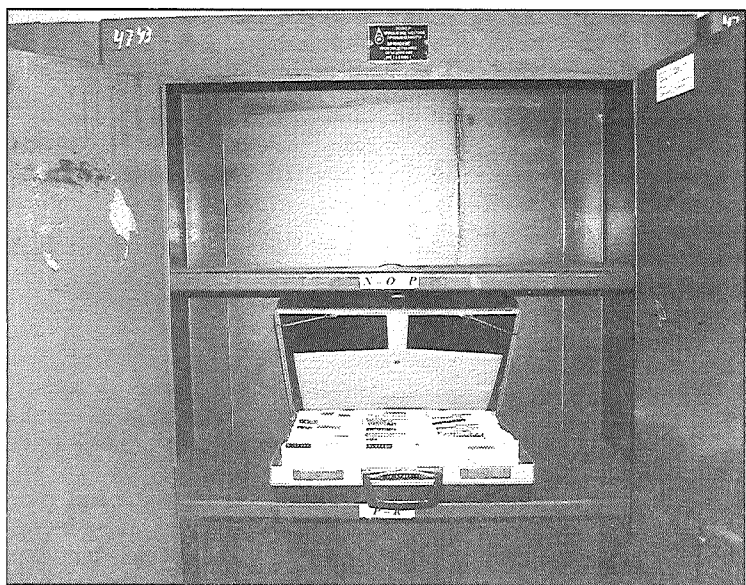
Biedrības valdes loceklis Rolands Naglis informē, ka projekta kopējais finansējums ir 7435,91 eiro, no kuriem 90% jeb 6402,92 eiro bija LAD priekšfinansējums, bet Riebiņu novada domes līdzfinansējums bija 1032,99 eiro apmērā.

● Riebiņu bērni aktīvi iemēģina uzstādītās aktīvās atpūtas iekārtas.

Lappusi sagatavoja L. Kirillova

Stūra māja — «spoku stāsts» vai īstenība

● Čekas maiši, izrādās, nemaz nav maiši, bet neliela izmēra čemodāniņi, tautā saukti «diplomāti».

Stūra māja ir plaši pazīstams apzīmējums ēkai, kas atrodas Rīgā, Brīvības ielā 61, uz Stabu ielas stūra, tāpēc paralēlais numurs ir Stabu iela 12. Vēl to sauc par čekas jeb VDK māju. Tā tiek dēvēta arī par aizgājušā divdesmitā gadsimta zīmi, kas dažādu iemeslu dēļ labu laiku bija atstāta aizmirstībai. Nodibinājums «Rīga 2014» un fakts, ka šogad Rīga ir Eiropas kultūras galvaspilsēta, daudziem Latvijas iedzīvotājiem un mūsu valsts viesiem dod iespēju atvērt nama durvis un redzēt tās gadu desmitiem ilgus baisto būtību.

Stūra māju apmeklētājiem atvērta šī gada 1. maijā, tā būs pieejama līdz 19. oktobrim. Okupācijas muzeja projekts «Stūra māja. Lieta nr. 1914/2014» ļauj apmeklēt iekārtoto ekspozīciju, doties ekskursijā «Čekas pagrabos» gida pavādībā un novērtēt piecas izstādes «Draudzības (re)konstrukcija», «Latvieša kofetis», «Par spīti visam», «10 lietu stāsti par cilvēku un varu» un «Liktenis lietu muzejs».

Cilvēki var apskatīt ieslodzījuma kameras, pagrabus, pastaigas laukumus, pratināmo personu pārvaldājamo liftu un izmeklētāju kabinetus. Tā sauktajos čekas pagrabos ir instalācija no Nacionālās sardzes materiāliem, eksponēta arī virtuve. Stūra mājas apmeklējums var būt atklājums jaunajai paaudzei un ārzemju tūristiem, vienlaikus arī baista piemiņa tiem, kas cietuši čekas ēkas sienās.

Sovasar ar novada domes atbalstu Stūra māju apmeklēja arī Preiļu represēto biedrības biedri, skolotāji un Preiļu vēstures un lietiskās mākslas muzeja darbinieki.

«Īres nams ar veikaliem» Brīvības ielā ir celts 1912. gadā. Pirms Pirmā pasaules kara tā adrese gan bija savādāka — Aleksandra Bulvāris 37. Arhitekts Aleksandrs Vanags, viens no ražīgākajiem 20. gadsimta sākuma profesionālajiem latviešu arhitektiem.

Sākotnēji namā atradās Keizariskās krievu Mūzikas sabiedrības mūzikas skolas nodaļa, 1919. gadā — Latvijas Revolucionārā kara komiteja. 1935. gadā

ēka nonāca Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas rīcībā. PSRS okupācijas laikā no 1940. līdz 1941. un no 1946. gada 28. janvāra te atradās Iekšlietu Tautas komisariāts un Valsts drošības komiteja. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas līdz 2008. gadam darbojās Valsts policija.

Ēkai ir četras ieejas, neskaitot vārtus uz iekšpagalmu. Ieeja no stūra ir necilākā, taču tautas atmiņā iespieties visspilgtāk, piešķirot ēkai tās iesauku — Stūra māja.

Latvijas iedzīvotāji pēc pavēstes saņemšanas bija spiesti doties uz stūra ieeju, lai pieteiktos un tiktos ar izmeklētāju. Uzreiz aiz ārdurvīm ir neliels aizrestots vėjtveris, un pēc tam nākamās durvis ved uz priekštelpu, kur aiz stiklotas starpsienas sēdēja dežurants. Ienākot varēja tikai minēt, kā šis apmeklējums iespaidos turpmāko likteni.

Pilnīgi citāds iespaids ir, ieejot ēkā pa parādes durvīm no Stabu ielas puses. Mākslinieciskā iespaids kulminācija ir sienās esošie lieli spoguļi, telpai kļūstot neparasti plašai un gaišai. Senās greznības saglabāšanas iemesls laikam meklējams pašā padomju sistēmas raksturā — no ārpuses redzamā saulainā fasādē slēpa gluži citādu raksturu. Arī ieslodzītie savās atmiņās ir stāstījuši par izmeklētājiem raksturīgo pratināšanas manieri, kad pēc šķietamās laipnības un tēlotās izpalīdzības ir sekojis brutāls siitiens un spīdzināšana, ja nodomātais mērķis netika sasniegts ar «humānām» metodēm.

1940. gada augustā PSRS Iekšlietu tautas komisariāts (NKVD) uzsāka iekšējā izmeklēšanas cietuma nr. 1 izbūvi ēkā Brīvības un Stabu ielas stūrī. Kameras izbūve pabeigta novembra sākumā, bet šautuve 1941. gada janvārī. Pratināšanas telpas atradušās vai visā ēkā, taču galvenokārt augšstāvos.

Apcietināšana darbavietā bijusi pēkšņa, vēl biežāk tas noticis, cilvēkam atrodoties uz ielas. Piederīgajiem par pazudušā likteni netika paziņots.

Sardzes telpā tika aizpildītas personas datu anketas, kam sekoja apcietinātā izģērbšana, lai to pārmeklētu un no apģērba izgrieztu visas pogas, āķus, slēdzējus, atārdītu vīles un izgrieztu kabatas. Tad ieslodzīto pa šauru

● Stūra māja ir biedējoša ar savām atmiņām par vēsturi. Līdzīgas ēkas ir arī citviet. Viļņā, piemēram, atvērts Genocīda upuru muzejs, Budapeštā tas ir «Terora nams», bet Berlīnes Republikas pils pēc Berlīnes mūra krišanas tika nojaukta. Kāds būs čekas nama liktenis Rīgā turpmāk?

● Preiļu represēto biedrības biedri, muzeja darbinieki un vēstures skolotāji pagalmā, kur savulaik bija ierīkota šautuve.

koridoru aizveda uz nepilnu kvadrātmetru lielu aizslēdzamu uzgaidāmo vietu, kas bija pazīstama ar nosaukumu «sobačņiks» (termiņš, kas tulkojams kā suņu būda). Pēc vairāku stundu gaidīšanas karstumā un spilgtā gaismā ieslodzītais tika pārvests un viņam paredzēto cietuma kameru.

Pastaigu pagalmu no līdzās esošās ēkas sargāja augsta mūra siena ar slīpu koka nojumi, dzeļonstieplu žogs uz jumta un pastāvīga sardze. Ieslodzītie pastaigās tika vesti reizi 10 dienās uz 10 līdz 15 minūtēm. Jāstaigā bijis pa 30 soļu apli, rindā pa vienam ar nolietu galvu un uz muguras sakrustotām rokām.

Trepēs bez lifta, kas atradās vistuvāk cietuma kamerām, no 1. līdz 6. stāvam novilkts stieplu žogs kā nodrošinājums pret pašnāvībām, un bija īpaša signālpuldze, kurai iedegoties trepes bija nekavējoties jāatbrīvo.

Cietumā ir bijušas 44 kameras ar apmēram 175 vietām. Sākumā

centušies, lai ieslodzīto skaits kamerās nepārsniegtu gultu skaitu, taču vēlāk cietums bijis pārpildīts. Piemēram, kamerā ar sešām gultām atradušies pat 36 cilvēki.

Kamerās gultas bija paceļamas un nolaižamas. No pulksten 6.00 līdz 22.00 gulēt nebija atļauts. Uz tualeti ieslodzītais tika vests reizi dienā, pārējā laikā kameras stūrī atradās «paraša», spainis dabisko vajadzību kārtīšanai.

Cietumam tika izbūvēts īpašs apkures katls, ko kurinājuši pat vasarā. Karstums bijis viens no līdzekļiem, ar ko čekisti centušies lauzt ieslodzīto garīgo un fizisko pretestību.

Gaitenēs starp kamerām bija izklāta bieza, sarkana grīdsega, lai nedzirdētu sarga soļus un neredzētu asiņu pēdas. Kameras durvis bija ierīkota novērošana, ko visi varēja redzēt, taču stūrī netālu no durvīm bija iekārtotas spleņas papildu novērošanas «acis», ko ieslodzītie nevarēja pamanīt.

Vissmagāk spīdzinātie un sakropļotie tika ievietoti atsevišķās

kamerās vieni paši un parasti pēc tam arī drīzumā nogalināti. Par to iegūtas neapstrīdamas liecības liķu ekshumācijas laikā.

Šautuve sastāvēja no trim izolētām telpām, no kurām viena bija iekārtota īpaši. No iekšpuses tā bija izklāta ar dēļiem, siena cilvēka auguma augstumā tika pārklāta ar melnu, gumijotu drēbi. Flīžu grīdas malā bija iebetonēta noteka asinīm.

Šaušana parasti notika ap pieciem no rīta, kad pagalmā kļuva dzirdama speciāli darbināma motora rūkoņa, kas slāpēja iespējamo šāviena troksni. Pēc tam, kad 1941. gada jūnijā radās iespēja šautuvi apsekot, te atrada 94 šāvīnu pēdas un 240 izšautu patronu čaulītes. Precīzs čekas namā nogalināto skaits nav zināms. Nogalināto liķus pēc tam ietina audeklā un caur divviru durvīm, kas ir saglabājušās, iznesa lielajā pagalmā un iekrāva automobili.

L. Kirillova
Izmantoti nodibinājuma «Rīga 2014» materiālu fragmenti

Kampaņas «Mīli savu sirdi!» uzdevumam jāklūst par ikdienu

Pasaules Sirds veselības dienā, kas tika atzīmēta 29. septembrī, Veselības ministrija un Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC) uzsāka informatīvi izglītojošu kampaņu «Mīli savu sirdi!». Tās mērķis ir pievērst iedzīvotāju uzmanību sirds un asinsvadu slimību simptomiem un sirdij veselīgam uzturam.

«Mīli savu sirdi!» ir turpinājums pagājušajā gadā, Sirds veselības gadā, aizsāktajai kampaņai. Rikotāji cer veicināt iedzīvotāju informētību par hronisku sirds un asinsvadu slimību (SAS) pazīmēm un slimībām, kuru gadījumā nekavējoties jāsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība, kā arī veselīgu dzīvesveidu, kas var novērst un mazināt SAS.

Jārīkojas pēc iespējas ātrāk

Īpaša uzmanība tiks pievērsta tādām nopietnām saslimšanām kā stenokardija, hipertensija, sirds mazspēja un ateroskleroze. Savukārt, lai mazinātu mirstību no akūta miokarda infarkta un smadzeņu insulta, ir būtiski atpazīt šo slimību simptomus, kad laicīgi un negaidot jāsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība.

Ārste reanimatoloģe Dzintra Jakubaņeca: «Ikvienam iedzīvotājam vajadzētu būt informētam par insulta un infarkta pazīmēm, lai spētu savlaicīgi palīdzēt sev un līdzcilvēkiem. Ja infarkta gadījumā cilvēks

pats var pamanīt un atpazīt pirmos simptomus, tad insulta gadījumā pirmās pazīmes var pamanīt tieši līdzcilvēki, klātesošie. Gan insulta, gan infarkta gadījumā nekavējoša vēršanās pēc palīdzības ir vissvarīgākā — tas dod iespēju pēc iespējas ātrāk nonākt kvalificētu medicīnu aprūpē un atveseļoties.»

Infarkta pazīmes

SPKC atgādina, ka raksturīgākās infarkta pazīmes ir: pēkšņas sāpes krūtīs (dedzinošas, žņaudzošas, plēsošas, sāpju izstarpšanās uz ķermeņa kreiso pusi); sirdsklauves; elpas trūkums; svišana; trauksme, nāves bailes; galvas reibonis; pārmērīgs nogurums; slikta dūša un vemšana.

Minēto simptomu gadījumā nekavējoties jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība, zvanot 113.

Insulta pazīmes

Savukārt reibonis, spēcīgas galvassāpes, tīrpšana, līdzsvara un atmiņas traucējumi ir pazīmes, kas var liecināt par insultu. Gadījumā, ja cilvēkam ir šādas pazīmes, jālūdz, lai viņš izpilda testu ĀTRI:

✓ **A — Atsmaidīt.** Lūdz cilvēku pasmaidīt un novērtēt, vai sejas vienā pusē acu vai mutes kaktiņš nav noslidējies;

✓ **T — Turēt.** Pārbaudi, vai cilvēks spēj vienlaikus pacelt un noturēt abas rokas;

✓ **R — Runāt.** Pārbaudi, vai cilvēks spēj runāt un paveikt vai atkārtot vienkāršus teikumus.

✓ **I — Izsaukt.** Ja cilvēks nevar izdarīt kaut vienu no šīm darbībām, nekavējoties izsauc neatliekamā medicīnisko palīdzību, zvanot 113.

Zināt ir par maz, vajag rīkoties ikdienā

Liela daļa kampaņas aktivitāšu tiks veltīta sirds veselības profilaksei un zināšanu sniegšanai iedzīvotājiem par veselīgu uzturu. Taču, kā uzsver SPKC direktore Inga Šmate, jāpanāk, lai iedzīvotāji ne tikai zinātu, kā pareizi ēst, bet būtu motivēti iegūtās zināšanas ieviest savā ikdienas dzīvē — iepirktos un gatavotu veselīgi.

Savukārt Latvijas Diētas ārstu asociācijas vadītājs Andis Brēmanis uzskata: «Uztura paradumu pētījumi rāda, ka diemžēl esam attālinājušies no dabiska uztura, lietojot pārstrādātus produktus, kas ir vai nu pārāk sāļi, saldināti vai trekni, un nekādi neveicina sirds veselību. Vairāk jādomā par svaigu dārzeņu un augļu ēšanu ikdienā, jāizvēlas pilngraudu produkti, jāsamazina dzīvnieku valsts tauku patēriņš, jānodrīkst priekšroka «labajiem» taukiem, kas sastopami zivīs, riekstos un kvalitatīvās eļļās. Noteikti jāatceras arī par pietiekamu šķidruma patēriņu. Rīcība ir pavisam vien-

kārša — ievērojot veselīga uztura pamatprincipus, jums būs potenciāli mazāks svars, būs mazāk problēmu ar otrā tipa cukura diabētu, būs «pareizāks» asinsspiediens un izrietos no tā — jums būs labāka sirds veselība!»

Daži padomi veselākai ikdienai

Nepārsāli! Pieaugušam cilvēkam dienā ieteicams uzņemt ne vairāk kā 5 g sāls. Tomēr nereti tiek piemirsts, ka sāli satur ne tikai pagatavotā maltīte, bet arī tās sastāvdaļas — siers, sviests un citi produkti. Turklāt pie sāls garšas pierodam, tāpēc, pakāpeniski samazinot sāls apjomus uzturā, ar laiku ēdiens ar lielāku sāls saturu šķitīs negaršīgs.

Neēd treknu! Vēlams samazināt trekna gaļa, pusfabrikātu, kā arī ne tik veselīgās gatavās produkcijas apjomus uzturā. Tā vietā, lai ceptu gaļu vai zivis lielā eļļas daudzumā uz pannas, tos labāk tvaicēt vai pagatavot cepeškrāsnī. Arī dārzeņus ieteicams tvaicēt, kā arī pēc iespējas lielākos apjomos lietot svaigā veidā, pagatavojot no tiem salātus.

Nesaldini! Tāpat kā sāls patēriņu, būtu vēlams pārskatīt arī ikdienā uzņemtos cukura apjomus. Tajā skaitā sekot līdz ogļhidrātu daudzumam, kas uzņemts ar saldinātiem dzērieniem. Pārlietu liels cukura daudzums veicina asinsspiediena paaugstināšanos, kā arī rada problēmas ar lieko svaru.

Kaulu “krakšķēšana”, stīvums – vai locītavas ir veselas?

Locītavu sāpes aizvien biežāk skar jaunus cilvēkus un pat mazus bērnus. Par iemeslu tam var būt saslimšanas, mazkustīgs dzīvesveids vai gluži pretēji – pārlieku liela fiziskā slodze. Kā pasargāt locītavu veselību, stāsta “BENU Aptiekas” farmaceits Vitālijs Mitrohins.

Locītava ir vieta, kur sastopas divi vai vairāki kauli. Kaulu virsmas klāj skrimslis, kas mazina kaulu savstarpējo berzi un nodrošina amortizāciju. Locītavas savienojumu no ārpusē apņem locītavas somiņa jeb kapsula. Tās ārējo slāni veido kolagēns un elastīgs saistaudu šķiedras jeb saites. Kapsulas iekšpusē locītavas dobumu pilda sinoviālais šķidrums. Kā paskaidro farmaceits Vitālijs Mitrohins, locītavu veselība ir tieši saistīta ar cilvēka vecumu, ķermeņa masu un fizisko slodzi. Jo vecāks ir cilvēks, jo sliktāk sinoviālais šķidrums aizpilda locītavu dobumu, līdz ar to paaugstinās locītavu virsmas nolietojums. Savukārt, ja cilvēkam ir izteikts liekais svars,

tad pirmās locītavu nolietojuma pazīmes var parādīties jau 25-30 gadu vecumā.

Kopumā sastopami pat vairāk nekā 1000 locītavu saslimšanu veidu, kuri pēc to veida iedalāmi divās grupās. Viena ir locītavu struktūru deģenerācija, kad skrimšļa virsmā notikušas mehāniskas izmaiņas. Otra grupa ir jekaisīga rakstura locītavu saslimšanas. Šāda veida saslimšanas var cilvēkus skart jebkurā vecumā un bieži vien raksturojamas kā autoimūnas slimības, kas veidojas imunitātes traucējumu rezultātā. Sievietēm ceļu locītavu traucējumi nereti novērojami pēc dažādām ginekoloģiskām problēmām.

Mehāniski bojājumi visbiežāk rodas neadekvātas fiziskās slodzes un dažādu mikrotraumu gadījumos. Neatkarīgi no cilvēka vecuma paaugstinātas fiziskās aktivitātes var būt viens no riska faktoriem. Īpaši tas attiecināms uz sporta veidiem, kur liela slodze tiek likta tieši uz kājām, piemēram, vieglatlētika, futbols, kā arī citi sporta veidi. Pārmaiņas locītavu veselībā visbiežāk notiek ļoti lēni, un līdz kritiskam

stāvoklim tās nonāk gadu laikā. Tomēr pirmie simptomi, kas droši liecina par bojātām locītavām, ir locītavu krakšķēšana, stīvums un sāpes pēc ilgstošas sēdēšanas.

Uzturs un vitamīni locītavu veselībai

Nav noslēpums, ka veselības saglabāšanā pilnvērtīgam uzturam ir ļoti liela nozīme. Tas attiecināms arī uz locītavu veselību. Visbūtiskākie locītavu veselībai nepieciešamie vitamīni ir C un B grupas vitamīni, kā arī tādi mikroelementi kā kalcījs, magnijs un fosfors. Šīs vielas pietiekamā daudzumā var uzņemt ar sabalansētu pārtiku, taču trūkuma gadījumā var kompensēt ar aptiekā iegādājamiem bezrecepšu uztura bagātinātājiem. Saistaudu veidošanos un kaulu veselību veicinās mangānu saturoši preparāti, savukārt kaulu un locītavu veselību labvēlīgi ietekmēs bosvelijas koka mizas ekstraktu saturoši preparāti.

Diemžēl gadījumos, kad locītavas jau

bojātas, ar veselīgu uzturu vien nebūs līdzēts, taču profilaksei ārstniecības procesā tas var būt labs papildinājums. Pēc locītavu traumām un bojājumiem ieteicami hondroprotektori jeb vielas, kas labvēlīgi ietekmē skrimšļu metabolisma procesus. Tādi ir, piemēram, glikozamīns un hondroitīns savienojumā ar vitamīnu C un mikroelementiem. Piemēram, mežrozīšu pulveris satur C vitamīnu un mazina iekaisuma procesu. Glikozamīns savukārt ir viela, ko izmanto skrimšļaudi kā izejas materiālu iepriekš minētā sinoviālā šķidruma radīšanai. Fizioloģiski tas jau atrodas cilvēka ķermenī. Tāpēc pēc locītavu bojājumiem nereti rekomendējami tieši glikozamīna preparāti. Piemēram, glikozamīna sulfātu pielieto, jo tam attiecībā uz locītavu virsmām un skrimslī piemīt eļļojošs un barojošs efekts. Tomēr nereti skrimšļu struktūras atjaunošanai medikamentī tiek ievadīti arī lokāli.

Lai izvairītos no saslimšanas laicīgi jākonsultējas ar ārstējošo ārstu.

Latvijā pastāv radona gāzu bīstamība

Jautājumus par radioaktīvi bīstamiem atkritumiem un to piemērotākajām glabāšanas vietām Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (LVĢMC) dzird teju ik dienu, taču par bīstamību savās dzīvesvietās un radona klātesamību ikdienā zina tikai retais. Kā skaidro LVĢMC Laboratorijas vadošais analītiķis Andris Abramenkovs, Latvijas iedzīvotāji šo jautājumu dažreiz uzver nepietni, bieži neņemot vērā savus reālās dzīves apstākļus. Iespējams, ka tas ir saistīts ar to, ka radons nav vizuāli redzams, tā ir gāze bez jebkādas krāsas vai smakas, 7,5 reizes smagāka par gaisu un šķīst ūdenī, tā konstatēšanai ir nepieciešama speciāla aparatūra.

Sogad aprīlī 20 gadi kopš pirmajiem radona mērījumiem Latvijā, kurus 1993. – 1994. gadā veica zviedru speciālisti. Tolaik izpēti tika izvēlēti simt mājokļi dažādos Latvijas rajonos, un tajos mērija radona saturu telpu gaisā. Lielākā daļa mērījumu rādīja, ka radona saturs ir augstāks par 40 Bq/m³, kas ir pieļautais radona saturs gaisā. Divus gadus vēlāk 1995.–1996. gadā

zviedru speciālisti pārbaudīja vēl 300 mājokļus un apliecināja iegūto informāciju — Latvijā pastāv radona problēma.

“2014. gadā jau šādus mērījumus varam veikt paši LVĢMC akreditētā laboratorijā, LVĢMC eksperti radiācijas un kodol drošībā piedāvā veikt radona testēšanu un saņemt ekspertu konsultāciju,” stāsta Andris Abramenkovs. “Zviedru speciālistu pētījumos radona klātbūtne tika konstatēta gar abiem Daugavas krastiem, kas raksturīgi vietām ar vairākām plaisām upes gultnes dolomītā un seismiski aktīviem lūzumiem,” saka LVĢMC speciālists. Tādās vietās zviedru speciālistu veiktie mērījumi parāda paaugstinātas radona koncentrācijas no 5000 līdz 80000 Bq/m³ (mērījumi veikti Jāņavārtu stacijas rajonā, Ķekavā, Katlakalnā, Ogrē un Ogres apkārtnē).

Tālāk no Daugavas, piemēram, Mārupes pagastā, atsevišķos gruntsgabalos rādījumi svārstījās no 1000 līdz 12000 Bq/m³. Līdzīga situācija konstatēta Berģos un Mangaļsalā. Lai arī Latviju ģeoloģiskās situācijas dēļ radona gāzes izpla-

tības problēma skar salīdzinoši nedaudz, tomēr ir teritorijas, kur tā sastopama ir paaugstināta. Tādas teritorijas ir gar Daugavu, Rīgā un Ogres novadā, Vecumnieku novadā — Bārbeles un Skaistkalnes pagastos. Līdzīgas parādības konstatētas arī Aizkraukles novadā un vairākās citās Latvijas vietās.

Radona avots nav tikai tā izdalīšanās no zemes dzīlēm, bet arī būvmateriāli, kuros var būt paaugstināta radona koncentrācija, piemēram, granītā, marmorā, betonā, cementā, ķieģeļos (īpaši māla). Mājas celtniecībā izmantojot minētos materiālus, speciālists iesaka pārliecināties par radona koncentrāciju mājokļos, uzsverot, ka tieši radons ir galvenais komponents kopējā cilvēka saņemtās radiācijas gada daudzumā. Protams, galvenais radona avots telpās ir ģeoloģiskā vide, no kuras caur augsni un konstrukciju nepietiekami blīvām vietām radons ieplūst telpās. Augsta tā koncentrācija var veidoties tikai zemes virsmas tuvumā, ne augstāk par dzīvojamās mājas otro vai trešo stāvu. Ēkās radons visbiežāk sastopams virtuvēs, van-

nas istabās un pagrabos – tuvumā dažādām ūdensapgādes ierīcēm.

Radons var izraisīt vēzi

Radona esamība teritorijā rada gan veselības traucējumus iedzīvotājiem, gan apgrūtinājumus nekustamajam īpašumam. Atbilstoši ASV Apkārtejas vides aizsardzības aģentūras sniegtajiem datiem, radons ir gāze, kas pasaulē izraisa neskaitāmus nāves gadījumus ik gadu. Radona starojuma ietekme mazina cilvēka mūža ilgumu, palielina saslimstības iespēju ar plaušu un kuņģa vēzi un izraisa redzes traucējumus. Augsta radona koncentrācija var izraisīt plaušu vēzi un kataraktu, kas rada redzes zudumu. Paaugstināts radona līmenis ūdenī var izraisīt arī kuņģa vēzi. Turklāt smēķējošām personām radona iedarbība izpaužas krietni ātrāk un vairāk, saskaroties pat ar nelielām radioaktīvā radona devām.

R.Ostrovskis,
Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra sabiedrisko attiecību konsultants

ZILUPE

Laiks doties ceļojumā

Nemanot ir pienācis rudens. Tas ir laiks, kad daba izpaužas savā labākajā krāšņumā. Ceļojums vienatnē vai kopā ar draugiem uz kādu skaistu vietu mainīs jūsu domāšanu un atsvaidzinās no ierastās ikdienas dzīves.

Kāpēc izvēlēties ceļojumu tieši uz Zilupes pusi? Ko te var apskatīt? Novadā ir daudz vērtīgu dabas un kultūrvēstures resursu:

✓ Latvijas galējais austrumu punkts, ko apzīmē ar Viļņa Titāna zīmi Austras koks. Zilupes novads atrodas pašos Latvijas austrumos. Tas veidojies 2009. gadā, apvienojoties Zilupes pilsētai un Zaļesjes, Lauderu un Pasiēnes pagastiem.

✓ Rudovas kalns — augstākā bijušā Ludzas rajona virsotne, bet tagad augstākā Zilupes novada virsotne (244 metri virs jūras līmeņa) atrodas pusceļā starp Lauderiem un Rundēniem. Tas ir sens, teikām apvīts latgaļu pilskalns. Par laiku, kad pilskalnā stāvējusi pils, pagaidām spriest pagrūti, jo arheoloģiskie izrakumi Rudovas kalnā nav izdarīti.

✓ Lauderu Velna dobe kopš 1997. gada ir aizsargājams ģeomorfoloģiskais objekts. To sedz lapu koku audzes, bet iespējamā krātera malas apaugušas ar krūmiem. Velna dobes platība ir ap trīs hektāri. Unikāls gredzenveida paugurs ar ieliektu virsotni atgādina dobi. Zinātnieku viedokļi joprojām dalās: vai nu ieplakā ir

glaciokarsta izcelsme, vai varbūt tā ir pat meteorītu krāterveida iedobe, kas izveidojusies šādu debess ķermeņu krišanas rezultātā.

✓ Grebļa kalna dabas taka — unikāls ģeomorfoloģisks veidojums. Tas ir dabas liegums ar īpatnēju mikroklimatu un augu valsti. Vairākas te sastopamo augu un taurēņu sugas ir ierakstītas Latvijas Sarkanajā grāmatā. Tas ir vienīgais tāda veida objekts Latvijā.

✓ Draudzības kurgāns — trīs valstu robežu satekpunkts un piemiņas vieta Otrā pasaules karā kritušajiem — simbols tautu draudzībai. Uz kurgānu no katras valsts ved koku aleja. No Latvijas puses Draudzības pakalnā var nonākt pa liepu aleju, no Krievijas — pa kļavu, bet no Baltkrievijas — pa bērzu aleju. Kurgāna virsotnē aug ozols — tautu draudzības simbols.

✓ Pasiēnes katoļu baznīca — izcila poļu baroka arhitektūras pērle. Ievēriņas cietīgas ir arī Lauderu un Zilupes pareizticīgo baznīcas, Pasiēnes un Zaļesjes muižas. Svētbildes, krucifiksi, skulptūras, ikonas baznīcās piesaista ne tikai ar savām mākslinieciskajām īpašībām, bet arī ar tām piedēvētajām brīnumdarīšanas spējām (tāpat arī Opoļu svētavots, Pasiēnes baznīca, Saveļinku kapliča un citi).

Dodoties ceļā uz Latvijas pierobežu, nedrīkst mājās aizmirst pasi.

«Ludzas Zeme»

● Pasiēnes baznīca. Dažreiz nevajag braukt tālu, lai ieraudzītu kaut ko neparastu, aizraujoši skaistu.

RŪJIENA

Vidzemes ķirbju valstībā

Ķirbjus Latvijā lielākoties audzē piemājas dārzos pašpatēriņam, taču Rūjienas novada Jeru pagastā «Lejasvagaļi» saimnieki ir pārliecināti, ka oranžās lielogas var būt ienesīga kultūra. «Druva» devās savām acīm lūkot, cik dažāds var būt visiem ļoti zināmais ķirbis.

Nogriežoties uz «Lejasvagaļiem», norādē sveicina smaidīgs ķirbitis, bet, tuvojoties saimniecībai, ceļmalā plešas lauks vairāku hektāru plašumā, kurā vēl samanāms gana daudz dzeltenu, oranžu un zilpelēku ķirbju. Saimniece vēlāk pastāstīja, ka daļa no tiem vēl tiks novākta, bet lielākoties tos iestrādās zemē kā mēslojumu. Tie ir bojāti un produkcijai vairs neesot derīgi.

«Lejasvagaļi» ir apskates saimniecība, ko īpašnieki pamatoti dēvē par ķirbju valstību. Te aug lielākā ķirbju kolekcija Vidzemē, tās saimniece Inta Lielbārde ar audzēšanu aizrūpējusi 2000. gadā. Šim rūpālam pievērsties pamudinājis Cēsu selekcionārs Artūrs Silde. No viņa arī iegūtas pirmo četru šķirņu sēklas. Šogad saimniecībā aplūkojamas jau 80 šķirnes — lieli un mazi, resni un tievi, dažādu formu, toņu, pielietojuma un garšas ķirbji, ko Inta Lielbārde vākusi un lolojusi gadiem. Par katru viņai ir, ko teikt. Jāteic gan, ka šogad visas šķirnes neesot izaugušas, jo jūnijs bija ļoti auksts, daudzi ķirbji nosaluši. Baudīt ķirbju skaistumu, uzzināt to īpašības var arī tūristi.

«Bijām sajūsmā, kad Rīgā, Latvijas Dabas muzeja izstādē «Ķirbis jūsu veselībai» redzējām, cik skaisti kā baravikas aug ķirbji. Sākām audzēt paši, līdz kolekcija bija tik liela, ka 2007. gadā durvis atvērām arī tūristiem,» ar saimniecību iepazīstina Inta Lielbārde.

«Lejasvagaļos» ķirbjus audzē vairāk nekā četru hektāru platībā. Raža gan nodota pārstrādei, gan arī daļa no tās atlikta

● Sagūlušī nojumē pie malkas šķūniša, neparastā izstādē saimniecības apmeklētājus priecē Intas Lielbārdes izaudzētie vairāku desmitu šķirņu ķirbji. Oktobra vidū tie ceļos uz Latvijas Dabas muzeju.

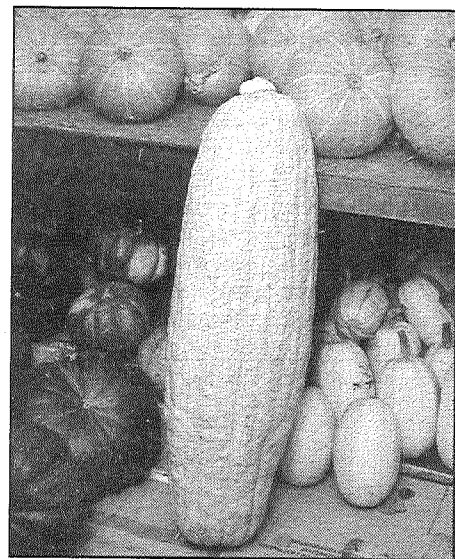
izstādes veidošanai. Saimniecībai ir bioloģiskais sertifikāts. Produkcijas noiets ir vietējā tirgū, taču saimnieki neslēpj, ka sajutuši interesi arī no Skandināvijas. Patlaban izaudzēto Lielbārži nodod SIA «Lat Eko Food», kas ražo bērniem paredzētus biezeņus ar zīmolu «Rūdofls».

«Pārstrādei audzējam divas šķirnes — 'Banānķirbi' un 'Samsonu'. Nesen tika aizvestas desmit tonnas 'Banānķirbju'. Vēl 30 tonnas ķirbju esam nolikuši noliktavā Rūjienā,» stāstīja saimniece. Visa raža no lauka jau novākta, tūristu apskatei paredzētie ķirbji sagūlušī klētiņā un nojumē pie malkas šķūniša.

Saimniece lēš, ka lielākais ķirbis, kāds šogad padevis, sver ap 60 kilogramiem. Arī tik lielus ķirbjus iespējams uzglabāt ziemai — likt marinādēs vai sarīvēt uz

rupjās rīves un sasaldēt. Viens no neparastākajiem ķirbjiem ir lagenārija, kas saimniecībā šogad izaudzis tikai vienā eksemplārā. Tas apputeksnējas naktī, bet izzāvējot ķirbi var izmantot kā trauku.

Saimniece neslēpj: «Darbs ir mežonīgs. Neskaitot lauku apstrādi pirms dēstu stādīšanas, viss ir roku darbs. Ražas novākšanai organizējam talku. Hektārā aug tūkstoš stādu. Tas nozīmē, ka pavasarī podiņos jāizaudzē četrarpus tūkstoši stādu. Ja ķirbjus sētu tieši zemē, tie nenogatavotos. Siltā laika dēļ šogad stādus jau maijā izstādījām laukā. Naktī uz 17. jūniju pie loga termometrs rādīja tikai vienu grādu virs nulles. Katru stādīņu centāmiem pasargāt, kā vien varējām, sedzām. Daļu neizdevās paglābt. Taču par ražu šoruden sūdzēties tomēr nevaram.»

● 'Banānķirbis'.

Taujāta par ķirbju mēslošanu, Inta Lielbārde atklāja, ka izmanto tikai bioloģiskos mēsļus no aitu kūts un zaļmēslojumu. Arī ar laistīšanu ķirbju dārza saimnieki nedarbojas. «Ķirbis pats meklē valgmi. Ja sāk laistīt, tas jādara regulāri. Tik lielās platībās regulāru laistīšanu nav iespējams nodrošināt,» teica Inta Lielbārde.

«Lejasvagaļi» darbojas divās nozarēs — saimniece Inta ar meitu Lauru, kura patlaban mācās Priekuļu tehnikumā, savā pārzinā nēmušas tūrisma un saimniecības viesiem piedāvā gan uzzināt daudz jauna par ķirbjiem, gan arī iepazīt to audzēšanu un nogaršot dažādos saimniecībā uz vietas gatavotos produktus — sukādes, marmelādes, salātus. Savukārt dēls Artis meties uz rūpniecisko ražošanu. Viņš Valmierā nodibinājis uzņēmumu «Valmieras organizē», kur top ekoloģisku ķirbju — smiltsērksķu biezenis, nektārs un citi produkti. Tie pazīstami ar preču zīmi «Lucky pumpkin».

«Druva»

Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldē reģistrētie notikumi

Realizācijas brīdī Rīgā aizturēja narkotisko vielu dīleri

Apjomīga darba rezultātā Rīgā aizturēts organizētas noziedzīgas grupas dalībnieks, pie kura atrasts un izņemts viens kilograms psihoaktīvo vielu, kas bija paredzētas izplatīšanai Latgales teritorijā, ziņo Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja preventīvas nodaļas inspektore Anastasija Laizāne.

Narkotisko un psihotropo vielu aprīte aktuāla visā valstī, tajā skaitā arī Latgales reģionā. Latgales reģiona pārvaldes kriminālpolīcijas darbinieki veic operatīvos pasākumus, kas vērsti pret narkotiskajām vielām, tajā skaitā arī pret jaunajām psihoaktīvajām vielām. Šo pasākumu rezultātā ciešā sadarbībā ar Galveno kriminālpolīcijas pārvaldi Rīgā tika aizturēts 1981. gadā dzimis kādas noziedzīgas grupas dalībnieks, pie kura atrasts un izņemts viens kilograms psihoaktīvo vielu. Aizturēšana notika šo vielu realizācijas brīdī. Policijas pārstāve piebilst, ka izņemtās vielas bijušas paredzētas izpla-

tišanai Latgales reģionā.

Nozīmētā ekspertīze jau secinājusi, ka izņemta kāda pavisam jauna psihoaktīva viela. Policija turpina kriminālprocesa izmeklēšanu. Par šādu noziegumu likumā paredzēts bargs sods — brīvības atņemšana uz laiku no pieciem līdz piecpadsmit gadiem.

Izņemts liels apjoms aizliegto vielu

Policija organizējusi un veiksmīgi aizvadījusi kārtējos operatīvos pasākumus, kas vērsti pret narkotisko un psihotropo vielu aprīti. Izdevies atrast un izņemt vairāk nekā 100 gramus aizliegto vielu.

Veicot izmeklēšanu kriminālprocesā, kas bija uzsākts saistībā ar narkotisko vielu nelikumīgu aprīti Daugavpilī, Kriminālpolīcijas biroja darbinieki noskaidroja aizdomās turamo personu, kura, iespējams, varēja būt iesaistīta šajā noziegumā. Turpinot izmeklēšanu un operatīvos pasākumus, policijas darbinieki aizturēja 1980. gadā dzimušu vīrieti. Izņemti vairāk nekā 100 gramu amfetamīna. Zināms, ka narkotikas bija paredzētas tāl-

kai pārdošanai Daugavpilī.

Savukārt Rēzeknē, veicot operatīvos pret narkotiku pasākumus, kādā daudzdzīvokļu mājas pagalmā policistiem izdevās atrast vairākus maisiņus ar aizliegto vielu — kopumā aptuveni 15 gramu amfetamīna. Saistībā ar minēto tiek pārbaudīts kāds 1979. gadā dzimis vīrietis, kurš jau iepriekš bija nonācis policijas redzeslokā.

Policija turpina abu kriminālprocešu izmeklēšanu.

Uztraucošā ceļu satiksmes negadījumu statistika

Satraucoša ir pēdējo nedēļu statistika satiksmes drošības jomā. Reģistrēti daudzi ceļu satiksmes negadījumi, vairākos cietuši cilvēki, ir arī bojāgājušie.

✓ 3. oktobrī Daugavpilī sākotnēji nenoskaidrotas automašīnas vadītājs notrieca 1955. gadā dzimušu gājēju, kurš šķērsoja ceļu braucamo daļu tam neparedzētā vietā. Gājējs guva kaulu lūzumus un tika nogādāts slimnīcā, bet braucējs notikuma vietu atstāja. Pēc neilga laika policija noskaidroja, ka tas bija 1992. gadā dzi-

mušais automašīnas BMW vadītājs.

✓ 3. oktobrī Rēzeknē divu ielu krustojumā 1979. gadā dzimusi sieviete, vadot automašīnu Mercedes, nepalaida pa galveno ielu braucošo mopēdu, kuru vadīja 1943. gadā dzimis vīrietis. Cietušais mopēdistis ar kājas lūzumu nogādāts slimnīcā.

Tās pašas dienas vakarā Rēzeknē reģistrēts vēl viens negadījums, kurā cietā bērns. 1981. gadā dzimis automašīnas Mazda vadītājs, veicot kreiso pagriezienu, nepalaida pretim braucošo Opel. Cietā 2010. gadā dzimis Opel pasažieris, kurš smagā stāvoklī tika nogādāts slimnīcā.

✓ 4. oktobrī Ludzā 1967. gadā dzimusi velosipēdiste uzbrauca 1948. gadā dzimusiai gājējai, kura, nelaimīgā kārtā, guva rokas lūzumu un tika nogādāta slimnīcā.

Tajā pašā dienā negadījums notika Baltinavas novadā uz grants ceļa Baltinava — Tilža, kur 1992. gadā dzimis Audi vadītājs, neievērojot braukšanas intervālu, izraisīja sadursmi ar preti braucošo transportlīdzekli. Audi vadītājs tika nogādāts slimnīcā.

✓ Traģisks negadījums noticis 5. oktobrī Daugavpils novada Salienas pagastā, kur automaši-

na Ford nobrauca no ceļa un apgāzās. Ar dažādām traumām slimnīcā tika nogādāti 2002., 2010. un 2012. gadā dzimuši bērni, kā arī 1976. gadā dzimusi automašīnas vadītāja. Diemžēl 1977. gadā dzimusi pasažiere avārijā gāja bojā. Uzsākts kriminālprocess, policija skaidro negadījuma iemeslus.

✓ 6. oktobrī Daugavpils novada Sventes pagastā notika divu auto sadursme — 1988. gadā dzimis Audi vadītājs nepalaida pa galveno ceļu braucošo VW. Negadījuma izraisītājam bija nepieciešama medicīniskā palīdzība.

✓ 8. oktobrī Daugavpilī, izaicinot likteni, traģiskā avārijā gāja bojā jauns vīrietis. Divu ielu krustojumā 1991. gadā dzimis motocikla Honda vadītājs nepalaida pa galveno ceļu braucošo automašīnu Citroen, kuru vadīja 1962. gadā dzimis vīrietis. Sadursmes rezultātā motociklists negadījuma vietā mira.

Policijas inspektore A. Laizāne skaidro, ka neilgi pirms negadījuma motocikla vadītājs jau bija apturēts par braukšanas ātruma pārsniegšanu. Pirms kāda laika viņam par braukšanu dzērumā bija atņemtas vadītāja tiesības.

Saistībā ar šo negadījumu policijā uzsākts kriminālprocess.

Saeima konceptuāli atbalsta administratīvo sodu normatīvā regulējuma reformu

Saeima 2. oktobrī puda konceptuālu atbalstu Administratīvo pārkāpumu procesa likumprojektam, kas paredz būtiskas izmaiņas administratīvo pārkāpumu izskatīšanā, lai veicinātu cilvēktiesību ievērošanu, procesuālo taisnīgumu un soda neizbēgamību.

Spēkā esošais Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss ir mantots vēl no padomju laikiem — tas ir spēkā kopš 1985. gada un piedzīvojis vairāk nekā 150 grozījumus. Lielākā daļa no šobrīd administratīvo pārkāpumu sistēmā identificētajām problēmām saistāmas ar neskaidru un neefektīvu normatīvo regulējumu. Reforma

paredz ieviest skaidru, ātru un efektīvu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu.

Jaunā pieeja paredz atteikties no naudas soda uzlikšanas par formāliem un nenozīmīgiem pārkāpumiem, uzliekot personai pienākumu novērst neatbilstību likumam. Savukārt naudas sodus plānots piemērot gadījumos, kad ir nodarīts neatgriezenisks kaitējums.

Likumprojekta autori Tieslietu ministrijā uzsver, ka jaunais regulējums būs vieglāk uztverams un iedzīvotājiem būs skaidrākas viņu tiesības un pienākumi.

Jaunais procesuālais regulējums paredzēs iespēju efektīvi vērsties pret tām personām, kuras rupji pārkāpj likumu,

kavē procesu un izvairās no soda. Savukārt tie, kas atzīst savu vainu un piekrīt soda piemērošanai, varēs slēgt uz izlīguma pamata balstītu vienošanos par soda izpildi.

Jaunajā likumā paredzēts definēt administratīvo pārkāpumu izskatīšanas procedūru, savukārt konkrētus pārkāpumu sastāvus un sodu apmērus plānots iekļaut nozares speciālajos likumos. Tādējādi līdzekus būs nepieciešams veikt arī virkni grozījumu nozaru likumos, lai iestrādātu tajos normas, kas patlaban iekļautas Administratīvo pārkāpumu kodeksā.

Paredzēts arī atteikties no tāda soda veida kā administratīvais arests, ņemot vērā šādas sankcijas krimināltiesisko rak-

sturu un no pašreizējām sistēmas pret runām izrietošās tiesvedības Satversmes tiesā.

Likumprojekts arī paredz uzlabot naudas sodu piespiedu izpildes procesu, jo patlaban liela daļa lēmumu par administratīvo sodu uzlikšanu netiek izpildīti un nesamaksāto sodu apmērs sasniedz vairākus desmitus miljonu eiro.

Kā viens no risinājumiem sodu efektīvākai iekasēšanai būs liegums sodu nemaksātājiem saņemt konkrētus pakalpojumus. Piemēram, jau patlaban personas, kas nav samaksājušas sodu par pārkāpumiem ceļu satiksmē, nevar veikt transportlīdzeklim tehnisko apskati.

Nozīmēto tiesas sēžu saraksts Preiļu rajona tiesā no 15. līdz 21. oktobrim

Procesa veids	Tiesas sēdes laiks	Prasītājs	Atbildētājs	Būtība	Tiesas sēdes veids	Tiesnesis
Mutvārdu	15. oktobris	SEB banka	Ženija Broka	parāda piedziņa	Atklāta	I. Stivrīņa
Mutvārdu	15. oktobris	Riebiņu pag. z/s "Kalna Folvarka"	Boriss Petrovs, Romans Petrovs	par patapinājuma līguma atzīšanu	Atklāta	R. Krēsliņa
Mutvārdu		SIA "Nordea Finance Latvia"	Juris Boltāis	parāda piedziņa	Atklāta	I. Stivrīņa
Mutvārdu	15. oktobris		Aleksejs Grāveris, Andris Tarasovs	KL 176.p.2.d.KL, 175.p.3.d.KL, 193.p.2.d.KL; KL 176.p.2.d.KL, 175.p.3.d.KL, 193.p.2.d.KL	Atklāta	A. Stikāne
Mutvārdu	16. oktobris	Madara Usāne	Reinis Usāns	maza apmēra prasība par uzturlīdzekļu piedziņu	Atklāta	R. Krēsliņa
Rakstveida	17. oktobris	Sergejs Denisovs	Sanita Teša	maza apmēra prasība par uzturlīdzekļu piedziņu	—	I. Stivrīņa
Rakstveida	17. oktobris	Taņa Bazuļeva	Nikolajs Bazuļevs	maza apmēra prasība par uzturlīdzekļu piedziņu	—	I. Stivrīņa
Mutvārdu	20. oktobris	Hipotēku bankas Nekustamā īpašuma aģentūra	Larisa Paradnika, Rihards Paradniks, Jefrosinija Vilcāne	parāda piedziņa	Atklāta	I. Stivrīņa
Mutvārdu	20. oktobris	Pēteris Kuzmins	Lucija Upeniece	maza apmēra prasība par naudas piedziņu	Atklāta	R. Krēsliņa
Mutvārdu	20. oktobris		Grafis Tumaševičs, Marina Tumaševiča	KL 176.p.2.d.KL 176.p.2.d.	Atklāta	A. Stikāne
Mutvārdu	20. oktobris		Reno Matūzis	APK 149-15.p.4.d.	Atklāta	I. Beitāne
Mutvārdu	21. oktobris	Biruta Mazure	LR Tieslietu ministrija	mantiskā, morālā kaitējuma atlīdzināšana	Atklāta	R. Krēsliņa
Mutvārdu	21. oktobris		Juris Sproģis	APK 177.p.	Atklāta	I. Stivrīņa

Informācijas avots: www.tiesas.lv
Sagatavoja T. Elste

Ko jūs domājat par iespējamo balsu pirkšanu Saeimas vēlēšanās, — vai jāsoda balsu pircēji, vai tie, kas savu balsi pārdod par naudu?

Svetlana no Preiļiem:
— Tas ir negodīgi un nelikumīgi, bet vispirms vajag pierādīt, ka balsu pirkšana ir notikusi. Ja tiešām pierādīs, ka vēlēšanās vēletāju balsis ir pirktas, tad vajag pārskatīt balsosšanas rezultātus. Grūti pateikt, vai tos, kuri par pieciem vai desmit eiro pārdeva savas balsis, vajag sodīt. Drižāk nevajag. Lai paliek uz pašu sirdsapziņas. Dzērājs vai kāda galīgi degradējies persona, — naudiņas viņam nav. Taču tas, kas dod naudu un pērk balsis, tas gan ir jāsoda. Nepatīkami, ka ar šīm vēlēšanām izveidojusies tāda situācija.

Antons no Preiļiem:

— Jāsoda tie, kas par pieciem eirokiem ir gatavi balsot, par ko vien vajag. Tādiem jāatņem balsstiesības. Ja viņš nesajēdz, par ko balsot, kāda jēga no tā, ka tāds piedalās vēlēšanās? Jābalso par cilvēkiem, ko pazīsti. Es balsoju par cilvēku, ko zinu un ar ko kopā strādāju. Tie, kurus uzpērk, taču pat nezina, kas tie ir par cilvēkiem, par kuriem viņi balso. Kā var balsot par cilvēku, kurš ir no cita reģiona un kuru neesi pat redzējis? Kas no tā, ka viņš stāsta kaut ko? Stāstīt var visu. Es par naudu nekad nebalsoju.

Elmārs no Preiļiem:

— Abas puses būtu jāsoda, gan tie, kuri pērk balsis, gan tie, kurus var uzpirkt par naudu. Īpaši tie, kuri pērk balsis. Bet tie, kas pārdod savas balsis... Diemžēl, pašlaik tāda ekonomiskā situācija, ka cilvēki ir ar mieru pārdot savas balsis, lai viegli saņemtu piecus vai desmit eiro. Ja kāds politiķis balsis ir pircis, tad viņam nav morālu tiesību būt Saeimā. Tomēr domāju, ka atkārtotu vēlēšanu Latgalē nebūs, varbūt tikai kādā atsevišķā iecirknī anulēs rezultātus, ja izdosis pierādīt, ka konkrēts politiķis ir pircis balsis. Bet to parādīs tiesas lēmums, ja tiks ierosināta kriminālieta.

Inese no Preiļiem:

— Nevērtēju nekā. Uz vēlēšanām negāju, jo uzskatu, ka neviena no esošajām partijām nav pelnījusi tikt pie varas. Tie, kas pirka balsis, ja atklāsies, ka tā noticis īstenībā, nav pelnījuši būt Saeimā. Jāsoda arī tie, kuri savas balsis pārdeva.

Daina no Smelteriem:

— Neesmu par to īpaši domājusi. Man neliekas, ka politiķi — balsu pircēji ir ieguvēji. Bet tie, kas pārdeva savas balsis, par tiem dažiem eiro bagātāki nekļuva. Viņi pārdeva ne vien balsis, bet arī savu sirdsapziņu un godu. Es pati nekad nebūtu ar mieru par naudu mainīt savas domas un balsot par ko citu. Politikā īpaši neiedziļinos, bet tādas netīras lietas man nepatīk. Par laimi, iecirknī, kurā es balsoju, viss noritēja gludi.

L.Rancāne
Foto: J.Šņepsts

SLUDINĀJUMI, LĪDZJŪTĪBA

PIEDĀVĀ DARBU ŠOFERIEM
starptautiskajos pārvadājumos
Rīga – Maskava.
Tālrunis 26954849.

SIA "AIBI" aicina darbā Inešos
kautuves darbiniekus.
Labs atalgojums. Dzīvesvieta.
Tālr. 29478728.

IEPĒRK METĀLLŪZŅUS.
Augstas cenas.
Strādājam jebkurā laikā.
Tālr. 29198531.

SIA Lauku Miesnieks
iepērk mājlopus.
Augstas cenas.
Samaksa tūlītēja. Svari.
Tālr. 20207132.

SIA AIBI iepērk liellopus,
jaunlopus, zirgus.
Labas cenas.
Samaksa tūlītēja. Svari.
Tālr. 26142514, 20238990.

Zviedrijas kompānija pērk
mežus un zemi.
Tālr. 25644455, 27888826.
e-pasts zviedrijasmezi@inbox.lv

SIA „LATVIJAS GALA”
iepērk liellopus, aitas,
jaunlopus, zirgus.
Svari. Samaksa tūlītēja.
Tālr. 28761515.

Kas smagāks vēl var būt,
Pa dzīves taku ejot,
Kā atdot zemei to,
Kas sirdij tuvs un dārgs...
Izsakām visdziļāko līdzjutību
Māra FELDMANA ģimenei,
viņu mūžībā pavadot.
Preiļu novada dome

Sākusies preses izdevumu abonēšana 2015. gadam

**“NOVADNIEKA”
cena
2015. gadam**

**Abonēšanas
indekss 3033**

Abonēšanas periods	Fiziskai persona	Juridiskai personai
1 mēnesis	4,80	6,05
3 mēneši	14,40	18,15
6 mēneši	28,80	36,30
Gads	57,60*	72,60

* Abonē gadam redakcijā un maksā par 11 mēnešiem – **52,80 EUR.**

Abonementa noformēšanas maksa, abonējot pasta nodaļā vai pie pastnieka – **EUR 0,71,**
abonējot www.abone.pasts.lv – **EUR 0,00** un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001 vai 27008001 – **EUR 0,85**

Vēl lētāk un izdevīgāk “NOVADNIEKU” ir abonēt redakcijā, zvanot uz redakciju pa tālruni **653 07057** vai mājas lapā www.novadnieks.lv sadaļā “Abonēšana”. Ietaupīsiet abonementa noformēšanas maksu (0,71 x 12 = 8,52) un, abonējot uz gadu, maksāsiet par **EUR 4,80 mazāk. Kopā ietaupīsiet EUR 13,32!**

Ja “NOVADNIEKS” būs abonēts uz 3, 6 un 12 mēnešiem varēsiet bez maksas laikrakstā ievietot attiecīgi — 1, 2, 4 — bezmaksas privātsludinājumus. Šiem abonentiem 2015. gadā redakcijā būs pieejami bezmaksas juridiskie pakalpojumi.

Tiem, kuri nebūs paspējuši abonēt “NOVADNIEKU”, būs iespēja izmantot pakalpojumu “ABONĒ ŠODIEN, saņem pēc DIVĀM DARBA DIENĀM”. Pakalpojums ieejams redakcijā un visās “Latvijas Pasta” nodaļās, kā arī vietnē www.abone.lv.

**ABONĒŠANAS KAMPAŅA 2015. GADAM
ILGS LĪDZ 28. DECEMBRIM.**

NEATLIECIET UZ PĒDĒJO BRĪDI!

Livānu novada iedzīvotāji!

Ari jums būs iespēja tikties ar redakcijas pārstāvi LĪVĀNOS, lai saņemtu izdevīgāku abonēšanas cenu.

Sekoiet paziņojumam laikrakstā!

PASMAIDĪSIM

Pūks:
— Pūce mums atnesa 20 burkas medus: 18 man, 18 tev!
Sivēns:
— Pag, pag, tur tak nesanāk ...!?!?
Pūks:
— A man vienalga, es savas 18 jau izēdu.

— Kur tad nolēmāt aizbraukt atpūsties brīvdienās?
— Mēs ar sievu pārskatījām savu budžetu un nolēmām, ka nesam noguruši.

Darba intervijā:
— Vai varat raksturot sevi trīs vārdos?
— Es nesapratu jautājumu.

Precizējums

“Novadnieka” 10. oktobra numurā 4. lappusē rakstā “Beigušies novada kapsētu labiekārtošanas darbi” ir neprecizitāte. Projekta ietvaros tika izgatavotas un uzstādītas 16 tualetes: Riebiņu pagasta Sila (Ondzuļu), Skaņģeļu, Baibu, Lukašisku, Paļšas, Petravsku kapsētā, Silajāņu pagasta Silajāņu kapsētā, Rutuļu un Eikšas kapsētā Rušonas pagastā, Siļukalna pagasta Opolūs, Teilānu, Seiļu un Kapenieku kapsētā, kā arī Stabulnieku, Krištobu un Pastaru kapsētā Stabulnieku pagastā. Visās iepriekšminētajās kapsētās, kā arī Stabulnieku pagasta Saunas Vulānu, Vilciņu, Brišku-Balckaru un Galēnu pagasta Galēnu kapsētā izgatavotas un uzstādītas nosaukumu plāksnes.

Novada kapsētu labiekārtošanas projekta ietvaros piecās kapsētās: Kokoriešu, Silajāņu, Galēnu, Rutuļu un Brišku-Balckaru ir ierīkotas ūdens ņemšanas vietas – akas.

Atvainojiet par sagādātajām neērtībām.